Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 123

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՄԱՅԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 11 ՅՈՒՆԻՍ 17 ՇԱՊԱՆ 1301

ԳԱՅՍԱՆՔ

Փոխադրման տողը մէկ անգամի համար 3 զուարուշ. երկու անգամի համար 2 զուարուշ է. աւելի անգամներու համար զատ զատ կարկատիներն կը լայ։

Օրագրոյս վճռաբեկեալ նամակներ պիտի չուղղուին։

«Ազատ խօսքերուն համար չեն։»

ԹՈՒՔԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Ներսուռնկեան խան։

Իսկ գրաւառնարէն հեռաւորեալ հարցերու։

{ كلوداريا } خانده غلطه ده نوردونكيان درعليه ده غزتهسى ادارهسنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ.....200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
»	»	Ամսական	»	» 20
»	»	Հատով	»	» 1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	» 240
»	»	Վեցամսեայ	»	» 120
»	»	Եռամսեայ	»	» 60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս ղրկուած լրագրոյց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՄԱՅԻՍԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԿԱՆԱՆՑ

Թոյլ կը զարմանայ լսելով թէ Պ. Կլատստոնի նախարարութեան անդամներէն երկուքը, թղթատարական և հեռագրական նախարար Պ. Ֆոռէդ, — որոյ մասց աչքերն սրնչափ արատեւ են որչափ կոյր են իւր ֆիզիքական աչքեր, — և գաղթականութեանց նախարարի խորհրդական Պ. Քուրդնի՝ Պ. Ուռօլի դատին յարեալ են, որ՝ ինչպէս կը լիշեն Ա. Ե-ի ընթերցողք՝ առաջարկ մը ներկայացած է Երեսփխանաց ժողովին՝ կանանց համար իրաւունք խնդրելով Երեսփխանաց ընտրութեան քուէ տալու։ Ժամանակները փ խուած են, կը քսէ Թոյլ, 1874էն ի վեր, յորժամ Պ. Փորսսդի նանօրինակ մէկ առաջարկն 100 քուէի մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ երեսփխանութենէն։ Եթէ Պ. Կլատստոն չսպասնայ հրաժարիլ, և այսպէս նախարարական խնդիր չյուզէ, այս անգամ եր կիւզ կայ թէ Պ. Ուռօլի առաջարկը պիտի ընդունուի Պ. Կլատստոն, պաշտօնի անցնելու առթիւ, ժողովրդեան խոստում տուած էր արանց ընտրական իրաւունքն ընդարձակել, մանաւանդ գաւառաց մէջ։ Ըստ այսմ ծրագիր մը բերաւ ժողովին։ Բայց նախարարակաւք կանանց ընտրական իրաւունք տալու յանձնառութիւն չունի, և եթէ այդ պիսի իրաւունք մը ժողովը մտցնէ Ծրագրին մէջ, խնդիրը կը փոխուի, Ծրագիրը տարբեր Ծրագիր մը կը լինի, որուն համար նախարարութիւնը կրնայ պատասխանատուութիւն չընդունիլ։ Բայց արդի Ծրագիրն օրէնքի կարգ անցուցնելէ յետոյ, ուրիշ Ծրագրով մը կանանց եւս ընտրական իրաւունք տալ կարելի է։»

Անգլիացիք խնդիր մը կը կարդադրեն ոչ այնչափ որովհետեւ արդար եւ բանաւոր է, այլ որովհետեւ կը պատչաճի քաղաքական պիտոյից ու պայմանաց։ Այս մասին յոյժ կը տարբերին Ֆրանսայցւոց գործելու եղանակէն, որք ամեն բանէ առաջ սկզբունք կը փնտռեն, և շատ անգամ ոչ սիրգը կը գտնեն ոչ վերջ։ Այս տեսութեամբ, Թոյնի իւր կարծիքը վերի տողերուն մէջ յայտնելէ յետոյ, խնդրոյն սկզբան արդարութեան նկատմամբ ալ կ'ըսէ թէ ինք Պ. Ուռօլի առաջարկին հակառակ է։ որովհետեւ խնդիրն այնչափ կենսական կարեւորութիւն ունի, որ Պ. Ուռօլի ներկայացած մկրտադեպի ձեւով չի կրնար լուծուիլ։ Աշխարհ սկսելէն ի վեր, Ամազօնաց թագաւորութիւնն ի բաց առնել, ոչ մէկ պետութիւն կանանց քաղաքական իրաւունքն ընդունած է։ «Մինչ մարդէ ի մարդ տարբերութիւնն, և քաղաքային կատարեալ իրաւունքներ վայելող առն և իւր տարուկ եղբօր մէջեւ զանազանութիւնը լրջորէն մէջեւ տարբերութիւն մը նկատուած է ամենուրեք, առն և կնոջ մէջեւ տարբերութիւնը տեսակ տարբերութիւն համարուած է։ Անտարակոյս, ապարհս կը յայտնանայ, հին խարութիւնք կ'անհետանին։ բայց այն ազգ որ առաջին կը հանդիսանայ կարեւորագոյն պատուար մը բառնալու, պարտի դիտալ թէ ինչ կ'ելնէ և ինչու համար կ'ելնէ։ Ընդունելով հանդերձ թէ օր մը հարկ է բառնալ զայս պատուար, պէտք է ապացուցանել թէ ընտրական առմարաց մէջ արձանագրելի նոր քուէարկութ (նանայ) այս պաշտօնը կատարելու բնդունակութիւն ունին։ Անգլիոյ մէջ, կարուած ունեցող, կրթեալ և փորձի շատ քաղաքական գործերէ հանկրցող ամուրի կամ այրի կանանց թիւը թէեւ մեծ է, բայց սենց առաւար մեծամասնութիւնն այս պահուս քաղաքական աւելի խորին տրգիտութեան մէջ ընկղմեալ է քան յեռոն հոգագործն իսկ։ Այր մը, ամենեւ ագեան իսկ, պարագայից բերմամբ քիչ մը քաղաքական կրթութիւն կը ստանայ։ Սովորանք կամ դիմեռանք և չարաթաթերմք քիչ մը բան կը սովրեցնեն անոր, եթէ աւելի բարձր ազդեցութեանց ընդունակ չէ, և երբ ընտրութեան մը առթիւ կուսակցական մրցում մը ծագի, ինք քուէ ունենայ թէ ոչ, վերջ ի վերոյ գաղափար մը կը ստանայ վէճէն նիւթ եղած խնդրոյ վրայ։ Գործառոյ դատն կամ մէջին գաւառ ստորին մասին վերաբերող կանայք բոլորովին տարբեր վիճակի մէջ են։ Անոնց ստուար մեծամասնութիւնք չգիտեր և փոքր ալ չքներ գիտնալ՝ «Ազատական» և «Ահեղական» բառերուն նշանակութիւնն։ և գաղափար անգամ չունի թէ այդ երկու կուսակցութեանց ո՞րն այժմ կը կառավարէ Անգլիան։ Հետեւապէս, ընտրական իրաւունք տալ կանանց՝ երկար ժամանակի մը համար ուրիշ արդիւնք չպիտի ունենայ, բայց եթէ իշխանութիւն և զօրութիւն տալ այն արանց, որք պահուն ազդեցութիւն ունին կին ընտրողաց վրայ և անանց քուէն պիտի չտին, — այսինքն՝ ասանց ազդականներուն, եկեղեցականներու և նախարարներու։ Արդարեւ, Տիկին Եկսատբէթ Կառէդ Անտերսոն, որոյ գիտցութիւնք այս խնդրոյ վրայ միշտ յարգանօք պարտին կարդացուիլ, առ մեղ ոչ ոչինչ նամակին մէջ,(*) կը ժխտէ զայս վերջին ենթադրութիւն։ բայց եթէ ինք Լանտնի Ուռուսական խորհուրդը կը յիշէ իրրեւ օրինակ մը թէ կին ընտրողք կղերական աղդեցութեան հպատակ չեն, մեք կը պատասխանենք՝ ուշադրութիւն հրաւիրելով երկրին ամեն կողմէ կատարուող թաղային ընտրութեանց վրայ, որոց կանայք կը մասնակցին։ Կը տեսնենք թէ այն շրջանակներ ուր կին ընտրողք բազմաթիւ են, կրեն ալ զօրաւոր է անդ։ Դարձեալ, վիճելի է այն փաստ թէ կանայք, թագաւորական կամ քաղաքապետական ընտրութեան համար քուէ ստացած լինելով, տրամադրօրէն իրաւունք ունին քաղաքական քուէին ալ։ Թագային արտ պարտադրմը տեսակ մը գործ է, մինչ քաղաքականութիւնը, մանաւանդ արտաքին քաղաքականութիւնն, յորում կը հանդուրժի խառնուրդութիւն կամ պատերազմ, բոլորովին ուրիշ գործ մ'է։ Դիտելի է նաեւ թէ, մինչդեռ կանայք երկար ժամանակ ուշադրութիւն չպիտի ընծայեն քաղաքական խնդրոյ, այն խնդիրներ յոյս զգացուցմ դեր մը կը կատարէ յոյժ հրապուրիչ պիտի լինին անոնց։ Տիկին Կառէդ Անտերսոն կատարեալ արդարութեամբ կը խօսի կանանց բարոյական գերազանցութեան վրայ, և կը յայտարարէ թէ նոքա «ազդեցութեան» համաձայն նկատումներով քուէ պիտի տան։ Բայց այդ բառ շատ թիւրիմացութեանց առիթ կուտայ։ ամեն ոան կը նշանակէ։ Օրինակի աղագաւ, Օրիորդ Բոպի համար, այդ բառ կը նշանակէ՝ կենդանեաց վրայ անգամահատութեամբ ի գործ դրուած դիտական զննութեանց դէմ հակառակութիւն(*), և այլ այսպիսի վճանանց յատուկ ուղղութիւններ, որոց չարժառիթն որչափ ալ համաձայն լինի «ազդեցութեան», բոլորովին հակառակ են հայրարակութեան հոգոյին շահուց։ Այդ միւնոյն բառով, շատ կանայք պիտի հաւանին խաչակրութիւն մը ոգելից բմպելեաց և անանց վաճառողաց դէմ, նման այն «օգնի խաչակրութեան», զոր Ամերիկի այն մէջ կանայք կազմած են։ և կը մտածենք թէ յայնժամ կը պարզուի՞ խնդիր մը (ոգելից բմպելեաց խնդիրն), որ աշխարհամասերաց ուշադրութիւնը գրաւոյ գեռաբաղդ այն խնդրոյ մին է։ Այսպիսի պարագայից մէջ, հետեւանքն հաւանօրէն սա պիտի լինի թէ, երբ արդ սեսնեն թէ իրենց դէմ կանանց բրեւէնքն առաւելաշրջութիւն ունին, գիտիքական գիտ իրենց կոմն ունենալով, կանանց որոշման հնազանդիլ չպիտի ուզեն։ Եւ յայնժամ կանանց կամքով հաստատեալ օրէնքը պիտի անարգուի։ Ի վերջոյ թէեւ ընտրական իրաւունքն առայժմ միայն այր չունեցող անկախ կանանց համար կ'խնդրուի, բայց որովհետեւ կանանց դատին ծայրագեղ ջատագովը նոյն իրաւունքն ամուսնացեալ կանանց եւս տալ կը պահանջէն, պէտք է մատնել թէ կանանց այսպէս քաղաքական իրաւունք ի գործ գնել սկսելուն հետեւանքն ի՞նչ պիտի լինի ընկերային և ընտանեկան կենաց նկատմամբ։ Կրնայ յայնժամ դա՞մ իւր ամուսնոյն հետ քուէ պիտի տայ, կամ անոր քուէին հակառակ քուէ պիտի տայ, քաղաքականօրէն կա՞մ համամիտ պիտի լինի իւր ամուսնոյն, կամ տարակարծիք։ Եթէ համամիտ լինի, յանժամ վանանդի արք մէկին տեղ երկու քուէ ստացած կը լինին։ Եթէ կինն հակառակ քուէ տայ, ընտանեաց խաղաղութիւնը կը վտանգի։

«Այս նկատողութիւնք կը ցուցնեն թէ կանանց քաղաքական իրաւունք տալու պէս մեծագոյն փոփոխութիւն մը, որ մինչեւ ցարդ Խորհրդարանին որոշած ոչ մէկ փոփոխման կը նմանի, չէ այնպիսի խնդիր մը, որ կարենայ որոշուիլ մասնաւոր Երեսփխանի մը առաջարկութեամբ, որուն այժ կուսան խումբ մը Պահպանողական, որք այս կերպիւ կը յուսան ընտրական իրաւունք տալ նոր կուսակիցներու։ (զի ընդհանուր կարծիք մ'է թէ կանայք պահպանողական քուէ պիտի տան մեծ մասամբ,) նաեւ խումբ մը Ազատականք, որք վերացական ուվարդապետական սկզբանց համեմատ կը դատեն աշխարհավարական խնդիրներն, և խումբ մ'ալ Իռլանդացի Ինքնավարականք, որոց համար ամեն առթիւ լաւ է, բաւ է զի կառավարութեան հաշիւները խանգարին։ Խնդիրը դեռ ներկայացուած չէ Անգլիոյ ընտրողաց վճռոյն (Անգլիոյ մէջ սահմանադրական կանոն մ'է՝ ծանրակշիռ խնդրոյ նկատմամբ նախ ընտրողաց կարծիքն առնուլ։) Ընտրողք ցարդ հետաքրքրութեամբ և մինչեւ իսկ զուարճութեամբ նայեցան այս խնդրոյ վրայ, այլ ոչ երբեք այն ծանրախոհ մտադրութեամբ, որով շրջահայեցաբար կը քննուին քաղաքական կարեւոր խնդիրներն։ Առաջարկեալ փոփոխման թատեան արդեւանց մասին տեղեկութիւն ընտ չկայ։ Որչափ կանայք քուէի իրաւունք պիտի ստանան։ Քառասնորդ միլիոն։ կէս միլիոն։ Երեք չորրորդ միլիոն։ Այս ամենքը լսեցինք, բայց հաւանական հաշուով իսկ չդիտենք կին քուէարկուց թիւը։ Մինչեւ որ այս կէտեր պարզուին, մինչեւ որ գիտցուի թէ կանանց ո՞ր գաւառ քուէի իրաւունք պիտի ստանան և ինչ համեմատութեամբ, մինչեւ որ համոյն մասնաւորդն ըմբռնէ խնդրոյն ամեն կողմերն, Երեսփխանաց ժողովն ունկն պէտք չէ դնէ կանանց փաստաբաններուն։»

Թոյնի կը վերջացնէ՝ կոչումի ընելով առ Պ. Կլատստոն, որ իւր աղդեցութիւնն ի գործ դնէ՝ Պ. Ուռօլի առաջարկը մերժել տալու համար Խորհրդարանին։ Բայց Թոյնի գիտողութիւններէն ալ կը հասկնանք թէ կանանց քաղաքական իրաւանց խնդիրը արդէն մեծ յառաջդիմութիւն ըրած է Անգլիոյ մէջ, և քանի մը երկրորդական կէտերու որոշումէն միայն կախում ունի, որպէս զի այս խնդիր լուծման սպասող իրական և հրատապ խնդրոյ մը կերպարանն առնու, նման այն խնդրոյ զոր Անգլիոյ Խորհրդարանն «հասուն» կը նկատէ որոշելու համար։

Դիտելի է որ կանանց խնդրոյն մէջ եւս Անգլիա կը կանխէ զՇրանսա, զոր արդէն կանխած էր քաղաքական և ընկերական շատ մը հիմնարկութեանց վերանորոգման մէջ։ Մինչդեռ Ֆրանսայի մէջ դեռ նոր կը կարգադրի արանց և կանանց ամուսնական խնդիրն, որ երկար ժամանակէ հետէ կարգադրուած է յԱնգլիա, Վիրգինիա Թագուհւոյն հպատակները կանանց քաղաքական իրաւունք տալ կ'առաջադրեն լրջօրէն։ Հետաքրքրական է տեսնել թէ ի՞նչ ելք պիտի ունենայ Պ. Ուռօլի առաջարկը։

Ընթերցողք անշուշտ գտնուեցան պիտի տեղեկանան թէ հանդուցեալ ճարտար Աստուածաբոյժ Պ. Ցօրինեի, բազում տարիներէ ի վեր իւր քովն առած և իւր արհեստին ընտելացուցած էր իւր որդին, որ նոյնպէս Բաբիրի բժշկական վարժարանէն վկայեալ տաստիարոյժ է։ Հետեւարար այդ բարեգործ և հանրաշահօրէն վարպետին մահէն յետոյ, մայրաքաղաքիս հասարակութիւնը պիտի կարենայ օգտիլ նորա որդւոյն Պ. Ցօրինեի հմտութենէն։

Պ. Ցօրինեի՝ ըստ առաջնոյն պատրաստ է երեն գիմող հիւանդները դարմանել, իւր տան մէջ, Բերա, Ա. մայր Մէհիտ փողոց, թիւ 17, ամեն օր երբ առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամ 5։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԵԻ

86

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գ.

ԵՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

«Մէլիքը, ինչպէս Ղարադաղի բոլոր խաները, ունէր բազմաթիւ անասուններ, որոնց ամառը տանում էին լեռնային հովտաւոր տեղերում արածացնելու։ Շատ անգամ մէլիքի ընտանիքը ամբողջ ամիսներ անց էր կացնում ամարանոցում, իրանց հօտերի մօտ, հովիւների վրանների մէջ։ Սանտամին աւելի էր զուարճանում լեռնային կեանքը։ Ղարադաղը սառուն և անտառապատ երկիր է։ Երբեմն ձի նստած, ամբողջ ժամերով թափառում էր նա ձորերի, անտառների և լեռների մէջ։ Արտեղ աւելի ազատ էր դիշում, քան թէ հոր փակված տում, ուր ամեն ինչ ճնշում էր նրան։ Շատ անգամ ես լսել էի նրանից այդ խօսքերը։ «Ես չեմ սիրում ձեռը։ Երբ հորդնում էի պատճառը, պատասխանում էր «Նրա համար այ, ձմեռը միշտ տան ծածքի տակ եմ մնում։

«Երբ արևը ծագեց, չը գիտեմ ինչ զգացմունքից դրդված, նա կապգնեցուցեց իւր ձին, և մի քանի րոպէ լուռ նայում էր դէպի այն կողմ, ուր նրա հօր լայնատարած կալուածների սահմանները հեռզհեռակ անյայտանում էին մեր տեսութիւնից։ Նա խլկոյն երեսը չուռ տուեց, որ ես չը նկատեմ նրա արտասուքը։ Նա գնում էր, հեռանում էր այն երկրից, ուր ծնվել, մնվել ու մեծացել էր։ Բայց ո՞ւր էր գնում, — ինքն էլ չը գիտէր։ Բայց ինչու էր թագցնում ինձանից իւր արտասուքը։ Նա այնքան հպարտ էր, որ չէր արժանացնում ինձ տեսնել՝ ոչ նրա ուրախութիւնը և ոչ տրտմութիւնը։

«Ես մտածեցայ, երբ նկատեցի, որ ուզում էր խուսել ինձ հետ։

«Մենք լաւ չարեցինք, ասաց նա, որ այդ ձիաները վեր առինք հօրս ախոռատնից։

«Ինչու՞ լաւ չարեցինք, հարցրի ես։

«Դու գիտես հօրս բնաւորութիւնը։ նա այսօր այն խեղճ Թուրին սպանել կը տայ, որ մեզ ձիաներ տուեց։

«Ուրիշ ճար չը կար։ ուրեւիցէ կ'ստացող էինք գտնել ուրիշ ձիաներ։

«Կարող էինք ոտքով փախչել։

«Դա կը հոգնեցնէր ձեզ։ Իսկ մեզ պէտք է, որքան կարելի է, շուտով հեռանալ այդ կողմերից։

«Ինչու՞։

«Միթէ դուք չո՞ գիտէք, որ հետամուտ կը լինեն մեզ։ Միթէ դուք չէք իմանում, որ հէնց այս առաւօտ, երբ կը նկատեն, որ դուք տանը չէք, ամեն ինչ կը յայտնվի, և ձեր հայրը դէպի այն կողմերը մարդիկ կուղարկէ, որ ձեզ որոնեն։

«Թող ուղարկէ։ Այդ մթին ձորերը, այդ անտառները, այդ լեռները կարող են տարիներով պահել մեզ իրանց ծոցում, և ոչ ոք գտնել չէ կարող մեզ։ Այդպէս չէ՞։

«Այդպէս է, բայց զգուշութիւն ևս հարկաւոր է։

«Ես չը կամեցայ օրիորդի վստահութիւնը թուլացնել, թէեւ մեր ձեռնարկութիւնը սաստիկ վտանգաւոր էր։ Մենք կարող էինք և խանի մարդիներին հանդիպել, որոնք իմանալով օրիորդի փախուստը, նոյնպէս հետամուտ կը լինէին։ Այդ պատճառով շտապում էի, բայց անգամ չը կարցնել, և այնոր, որքան կարելի էր, երկար ճանապարհ կարել։

«Գիշերը մենք մնացինք անտառում, իսկ երկրորդ օրվայ երեկոյեան պահին հասանք Երասխ գետի ափի մօտ։ Երասխը այդ կողմերում ռուսական և պարսից հողերի սահմանագիծն է։ Ես մտածում էի անցնել գետը և ռուսաց հողի վրայ ապաստան գտնել։ Այդ կողմերում միակ անցքը Թուդա-ոգլէրինի կամուրջն էր։ Բայց կամուրջով անցնել անկարելի էր, նախ այն պատճառով, որ այնտեղ կարող էին մարդիկ դրած լինել մեզ բռնելու համար, երկրորդ մեզանից անցագիրներ կը պահանջէին։ Իսկ մենք, փ սիսատականներս, անցագիրներ չունէինք։

«Դժուարութիւնը մեծ էր։ Ի՞նչ պէտք էր անցնել գետը։ Ուրիշ հնար չը կար, պէտք էր որոնել գետի ծածկատներում մի ոչ այնքան խորին տեղ և մարտիրոսների նման անցնել ջրի միջով։ Բայց Սանամը կարող էր կատարել մի այսպիսի յանդուգն ձեռնարկութիւն։ Ես մնացել էի շուարած, չը գիտէի, թէ ինչ պիտի անեմ։ Երբ օրիորդը նկատեց իմ յուսահատութիւնը, հարցրեց։

«Ի՞նչու էք կանգնած։

«Ես բացատրեցի նրան, թէ աւելի ապահով դրութեան մէջ լինելու համար, պէտք է անցնել ռուսաց հողի վրա։

— «Անցնենք, էլ ի՞նչ բանի ենք սպասում, պատասխանեց նա։

«Ես ցոյց տուի ահարկու գետը։

— «Դուք չէ՞ք վախենում,

— «Ի՞նչից պէտք է վախենամ,

«Ես յայտնեցի նրան, թէ այն տեղը, թէեւ գետի ծանծաղ տեղերից մէկն է, այսու ամենայնիւ, բաւական խորն է։

— «Ես, ճշմարիտ է, լողալ չեմ իմանում, ասաց նա, — բայց ձին խոիմանում է, լողալով կը տանէ և կը հանէ ինձ միւս ափի վրա։

— «Բայց դրա համար պէտք է բաւական քաջութիւն ունենալ, պէտք է սրտի և հոգու հանգստութիւն ունենալ, չը շփոթվել, չը մոլորվել և կարելայ իրան ձիու վրա պահել։

— «Կարող եմ, ասաց նա։ Ցեսոյ աւելացրեց.

— «Մի եռանդն չէ՞, ես խօ ուզում էի սպանել ինձ։ Եթէ Աստուած կամենում է, որ ես կենդանի մնամ, նա ինձ կօգնէ և ոչ մի վտանգ չի պատահի։ Իսկ եթէ հասել է իմ կեանքի վախճանը, աւելի լաւ է, որ այդ մարդը գետը լինի իմ գերեզմանը։

«Հաւատ, մի այսպիսի ջերմ հաւատը նախախնամութեան անօրէնութեան վրա, միակ և ամենահաստատ դատարանն էր, որ ինձ առիթ տուեց մտածելու, թէ օրիորդը չի կորցնի իր հոգու բաղութիւնը և երկիւղից չի շփոթվի։ Ես այդ-ինքը բաւական էր կատարեալ յաջողութիւն ապահովելու համար։ Բաւական էր, ասում եմ, այն պատճառով, որ եթէ նա կը կարողանար իրան ձիու վրա պահել, ձին այնքան ուժեղ էր և վարժված, որ առանց դժուարութեան կարող էր լողալով դուրս տանել նրան միւս ափի վրա։

«Այսու ամենայնիւ, ապատելիք վտանգը մեծ էր։ Ես բռնեցի օրիորդի ձիու սանձը իմ ձեռքում և պատուիրեցի նրան որ իր ձին կառավարելու համար ամենեւին հոգ չը տանի, միայն երկու ձեռքով պինդ բռնէ թամբից և աչքատէ, որ ոտները դուրս չը պռծնեն սապանդակներից։ Իսկ ես իմ ձին առաջ քշեցի, նրա ձիուն իմ ետեւից քաշ տալով։ Երբ նրա ձին առաջին ոտները դրեց ջրի մէջ, ես նկատեցի, որ օրիորդը խաչակնքեց իւր դէմքը և լուռ աղօթում էր։ Մենք սկսեցինք առաջ գընալ։ Ջուրը հագիւ հասնում էր մինչեւ ձիաների կուրծքը։ Օրիորդը ըսկսեց մինչեւ անգամ ծիծաղել իմ վրա, թէ ինչու ես այնքան չափազանցորէն նկարագրեցի գետի անհաւատութիւնը։ Բայց ես զգուշացնում էի նրան, թէ կարող են պատահել և աւելի խոր տեղեր։

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

ժամանակ, դժնդակ կլիմայի մէջ տակ, խեղճ ծերունի մը Բալանից անցել ուղիներէն միոյն եղրը պառկած, սառնաշունչ հովին առջեւ, հաղիւ իւր մերկութիւնը ծածկող ցնցոտի մը վրան ունենալով։

մայրը էր, և իմ տպաւորութիւնը հաղորդվ գնա կամաց կամաց մինչեւ գեղեցիկն իմացեր էր։ Իսկ մանթին մէջ ծառայուն կարծածս՝ զանգակատան դագաղին հոգմացոյցն էր։ Առանց այլ ևս տարակուսելու՝ տան տարճանակ-

նոյն մէջ կը մներ քանի որ կուտեր։ Այսպիսի գեղեցիկ առեմ մը չէի կըրնար փախցնել։ իսկայն խարազանս տուի և ամենայն զօրութեամբ դայլն հարուածել սկսայ։ Այս անակնկալ ծեծը զարհուրեցուցիչ դարձաւ, և տաւել ա-

զրան կղկտուր լաւերէն և յանարդեն մը, և քանի փրանսացի դեղեցիկամարդ անուշահոտութիւնները, ծերբեր-բրամներն ու ոստոստումները։

Որովհետեւ բաւական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մնայ, երկու

[illegible] թիւն ընելու։ Դրբ[illegible] թիւնն մէջ լինել, կամ դ[illegible] կրնայ դիմել, եթէ ունենալ, կրսէ՞ը ստոյգ փաստերով չայ նչաարեցին ՁՇՄի ինչ ընդհանուր ժամանակի միանգ[illegible]ՀԷ յետոյ, անցնինք [illegible]տագուհւոյն։

[illegible] ոչ ոք անոնցմէ շատ տաւել [illegible] հրաչալի են։ [illegible] ազգ Հայ [illegible] թիւնք, [illegible] և ի գիր։—Փուռ [illegible] գրթիւնք)։

Յուլիս 11 Դշ[illegible] զարձակ (Բ. Դասու)։—Հայերէն [illegible]

(Շարունակելի)

(*)—ՎէՀԷ-ԵէՀՇ, որուն զգայուն կանայք կ'ընդդիմանան իրրեւ վայրագ գործ, մինչդեռ գիտութեան համար մեծ կարեւորութիւն ունի։

(*) Անցեալ ուրբաթ ստուր Ա[illegible]Էի մէջ թարգմանուած էր։

ԱՐԴԻ Կ ՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՐԳԻՈ, ԵՒ ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ. — «Վերջնագիր» բառն այնքան սիրադոյ եղեր հընչում մ'ունի Արեւելեան Եւրոպայ մէջ, որ երբ մանաւանդ Սերպիոյ կողմէ կուգայ, 1876 թուականէն անհամոյ յիշատակը կը զարթուցանէ։ Բարեբախտաբար, բաւական նմանութիւն մը միայն կայ անցեալն և ներկային միջև։ Որովհետեւ մեծ Տէրութիւնք խաղաղութեան կը բաղձան, յուսալի չէ որ Սերբիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ ծագած գժտութիւնը ծանրագոյն հետեւանք ունենայ։ Սերբիոյ թագաւորն և Պուլկարիոյ իշխանը բարեկամ են, և Սերբոյ և Պուլկար ազգաց միջեւ ատելութիւն չկայ բնաւ։ Արդի խնդրոյն ծագման վրայ երբէմ քիչ մը տեղեկութիւն տուինք։ Քաղաքական խոտորարարներ հովանաւորելով և Սերբիոյ արշաւող զուլկար հրոսակներն արգիլել չկրնալով, Սոֆիայի կառավարութիւնը վշտացուցած է Պետերբուրգի կառավարութիւնը։ Կը յիշուի թէ անցեալ տարի Սերբիոյ մէջ ապրստամբութիւն մը ծագեցաւ։ Շարժման գլուխն էր Պ. Բաչիչ անուն արմատականը կամ ընկերվարականն, որ յայտնի մարդ մ'էր, և հետեւորներ ունէր։ Երբ ապրստամբութիւնը զսպուեցաւ, Բաչիչ և համախոհք Պուլկարիա անցան, և Վիսինի մեռելը, սերբական սահմանագրին վրայ հաստատելով, իրենց գրգռութիւնները շարունակել սկսան։ Պուլկարիոյ ազատական կուսակցութեան գլուխ Պ. Զանբոֆ համախոհք ցուցուց այս քաղաքական տարաբերոյ։ Նոցն միջոցին, հրոսակներ Պուլկարիայէն Սերպիա մտան, փոքրիկ քաղաքի մը քաղաքապետն սպաննել փորձեցին, և ուրիշ չարութիւններ ալ ըրին, և այս հրոսակներուն արշաւանքը կասեցնելու տարեմ, Սերբիոյ սահմանագլուխը պահպանող զորաց և պուլկար պահպան զորաց միջեւ կռիւ մը ծագեցաւ, որ կրնար ծանրակշիռ հետեւանք ունենալ, բայց Ռուսիոյ և Աւստրիոյ կառավարութիւնք գլխաւորութիւն ըրին թէ վերջ պէտք է տալ։ Այս կռիւ տեղի ունեցաւ Թիմոր գետի վրայ Պերկովիա անուն փոքր գիւղի մը մօտ, ուր Սէր։ խալիֆ և Պուլկարը պահանջողներ ունին, որք գետով բաժանեալ են։ Սերբ կառավարութիւնն անմիջապէս քանի մը զօրագունդ զրկեց իւր արեւելեան սահմանագլուխն, և Սոֆիայի դեսպանին հրահանգ տուաւ Պուլկար կառավարութիւնէն ոչ միայն բացատրութիւններ պահանջելու, այլ երաշխաւորութիւններ՝ այն սերբ գաղթականաց շարժումներուն դէմ որք Պուլկարիա ազատամած են։ Այս պէս, խնդրոյն լուծումն շատ դիւրին չթուիր։ Սէր իսկ, ուր պահպանական նախարարութիւն մը կայ, կը պահանջէ որ քաղաքական յանցաւորք իրեն յանձնուին կամ վնասուին, իսկ Պուլկարիա, ուր ազատական նախարարութիւն մը կայ, զայն պահանջում հարատակ կը համարի միջազգային պարտաւորութիւնց։ Բայց Սերբիա իրաւունք ունի պնդելու որ Պուլկարիոյ հիւրընկալութիւնէն օգուտ չքաղի ի խռովութիւն։ Ներ յարուցանելու համար ի Սերբիա, և մանաւանդ հոն ապրողաց խմբեր արձակելու։ Պուլկարիոյ ազատականութիւնը Սերբիա պէտք չէ տուժէ։ «Վերջնագրոյ» պայմանաժամն երեկ ուաւօտ լրացաւ։ Ցուսանք թէ խնդիրը բարեկամաբար կը կարգադրի։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Հեռագիրը վերջապէս լուր բերաւ թէ Անգլիա և Ֆրանսա համաձայնած են Դեւ դանախարհրդոյ հիմանց վրայ։ Թէ այս համաձայնութիւն ո՞րչափ կը տարբերի այն կարգադրութենէ զոր Թոյնշ և ուրիշ թերթեր կանխեցին ծանուցանել անցեալները, չը գիտենք դեռ, և դուցէ առաջիկայ սուրհանդակը փոքր ինչ լուսաւորէ զմեզ այս կէտի վրայ։ Բայց անգլիական նախարարութիւնն յանձն առած է՝ Դեսպանախորհրդոյ բացումէն առաջ՝ Խորհրդարանին ներկայացնել Ֆրանսայի հետ համաձայնութենէն արուած որոշումներն ի վերաբերումս։ Ըսել է թէ շատ շանցած պաշտօնական տեղեկութիւն պիտի առանք խնդրոյն արդի կացութեան վրայ։ Պ. Կլատսոն այս պիսի խոստում մը տալով, երկրին կամաց հնազանդած է, և Խորհրդարանը վաւերացնէ արուած որոշումը թէ ոչ, Ֆրանսայի հետ գոյացեալ համաձայնութիւնն այլ եւս նախարարական խնդիր չի կրնար յարուցանել։ Անգլիայ մէջ, ինչպէս Թայմս և Բէլ Մէլ Կազէթ կ'պատմեն անցեալներէ։ Միւս կողմէ, անգլոյ–ֆրանսական համաձայնութեան արդիւնքը Խորհրդարանին ներկայացուելու խոստումը ցոյց կուտայ թէ Վեհ. Թագուհւոյն նախարարք ապահովութիւն ունին թէ Խորհրդարանը պիտի վաւերացնէ զայն։

ՄԱՍՈՒՆ ՊՈՏԹ ՑԻՏՍԼԻԻ. — Մահուս պատժոյ խնդիրը նորէն կը յուզուի Խառվոյ մէջ, Նաբուլի զօրուած գինուորական ոճրի մը առթիւ։ Քաղաքացի գինուորական մը Ֆրանսայի Նիսուրմը իւրընկերներէն եօթն հոգիս դանեց, որովհետեւ ի՞ան արդեն եղեր իւր երկիրն։ Հետեւակս, ի մահ դատապարտեցաւ։ Պատերազմական նախարարս կուզէ որ ի՞նչ պիտուորական կարգապահութեան մահուան պատիժ ի զործ դրուի պինուորին վրայ։ Բայց ձախակողմեան թաղթոյ մէջ իշխանութեան անցնելէ ի վեր, մահու պատիժն եթէ ոչ սկզբամբ պէտի զործնականացուէս ջնջուած է Խառվոյ մէջ։ Արտաքին զործոց այժմեան նախարար Պ. Մանշինի մանաւանդ, որ երեւելի փաստաբան մ'է, ջերմ հակառակորդ է մահու պատժոյն։ Իրեն համար անձնական յաջողութիւն մը կը նկատէ Թունուզի մասին Ֆրանսայի հետ կնքած դաշնադրոյն այն յօդուածն, որ կը տրամադրէ թէ ի Թունուզ Ֆրանսական դատարանաց կրնէ դատապարտեալ Խուլացիք մահու պատիժ պիտի չտրուին։ Բայց եթէ Խառվոյ մէջ իսկ, խաղաղութեան ժամանակ, զինուոր մը եօթն զինուոր սպաննէ, և կախաղան հանուի, Հանրի կառավարութիւնն ի՞նչպէս զիտնայ զիտաղութիւն կրնայ ընել եթէ ի Թունուզ խուլացի մը վարդ ոճիր մը զործէ, որուն համար ի մահ դատապարտուի։

ԱԶԳԱՏԱՐԱՐՔ ԿՈՐՍՈՅԻ. — Լիոնցի զործաւոր մը, 20 ֆրանք զրկեր է առթաչէ՝ ի նպաստ Կորսոն փաշայի ազատման զործածուելու համար։ Ամէնքի մէջ այս մարդուն օրինակին հետեւողներ եղեր են, որք նմանապէս զկորսոն փրկելու զովի ի եռանդէն բռնուած են։ Դերձակ զործաւորաց մարդեր մը, Մաքէդոնան անուն, այս օրերս իւր զործարանը փակեր է, և իւր ծախքով 75 երիտասարդներ պատրաստեր է, որք յանձն առեր են իրենց կեանքը զոհել՝ Կորսոյի կեանքը փրկելու համար։ Ասոնք Ադրանիսցոց անուն տեսակ մը շրջագիտաց հագած են։ Բայց հաւանական չէ որ Մաքէդի կառավարութիւնն անոնց թոյլ տայ նեղոսի ափերը տեսնելու, քանի որ անհնարին օգնութեամբ զկորսոն փրկելու զաղափարն ի բաց թողուած է այժմ, և անձրեւարեր եղանդին կը սպասուի՝ անդիմակայն ու երկիրտական զօրքեր զրկելու համար զէպ ի Խարդուտ։

ՍԷՆԳ–ԷԼՄԻ ԵՆԴԻՐՆ. — Հեռագիրը ծանոյց անցեալ օր թէ Պ. Ժիլ Ֆէրրիի նախարարութիւնն 198 ի դէմ 300 քուէի մեծամասնութիւն մը վաստակած է Սէնգ Էլմի զործին մէջ։ Հարկ կը համարինք համառօտ տեղեկութիւն մը տալ այս լինդրոյ վրայ։ Ի Քորինթոս, Այոչչիս քաղաքին մէջ, Սոֆէլէոս անուն արմատական թերթին խմբագիր Պ. Սէնգ–Էլմ մեղադրեալ պատճառած մինչեւ քանի մը անձանոթի մարդիկ երկաթեայ ձողերով անոր վրայ կը յարձակին, և այնպէս կը զարնեն զանոնք, որ կիսամեռ վիճակի մէջ կը թողուն։ Ազգային կառավարիչն ուրդ. զ տասնապետը կը տեսնեն այս եղելութիւն։ Բայց ընդհ. զ տասնապետը բանս կը զնէ զանազանեալ, ուր կը մնայ 37 օր, առանց կարենալ խորհրդ տալելու իւր վատառարի հետ։ Բանէն պնդք կը հանեն հինգ ամիս ետ բանտարկութեան զ տասնապետելու համար։ Պ. Սէնգ Էլմ առաջադրած էր Քորինթա կղզոյ վարչական զեղջուններու նշանակել իւր լրագրոյ մէջ։ Զայս գիտնալով, տեղական պաշտօնէից հրամանի վրայ, ոչ մէկ տպարան չունի տպել Սոֆէլէոս թերթին։ Ուստի, Պ. Սէնգ Էլմ ի Մարսիլիա ընթանալ, և հրատարակել տալով Քորինթա մեղնել որոշած էր։ Բայց դեռ հրատարակեալ թիւ մը Քորինթա չեկած, իւր այս որոշման ծանուցումն իսկ թշնամութեանց առարկայ ելնէ պինդ Ադաչչիոյ մէջ, մինչեւ որ, անցաղով փոքրիկ մը յետոյ, այս վատ յարձակումն տեղի կունենայ յունուար 13 ին։ Նոյն միջոցին, ամեն մարդ թատրոնէն կ'ելնէր, և 300 անձինք կը տեսնեն այս եղելութիւն պարուած։ բայց քանի մը մարդիկ, երեսնին դիմակով ծածկած, և բէվոլվէրներ ի ձեռին, թոյլ չեն տար որ մարդ միջամտի խեղճ խմբագրին ազատելու։ Ամիս մը յետոյ, Սէնգ–Էլմ մեռաւ։ Զարմանալիներն, որք չորս հոգի էին, երկուքը դատուեցան, և մին 2 ամիս, միւսն 5 ամիս բանտարկութեան թեթեւ դատապարտեցան։ միւս երկուքն ազատ թողուեցան, որ չէին գրաւուած, թէեւ Այոչչիոյ ժողովուրդն անոնց անունները կուտայ։ Թէ՝ այս գործի մէջ հանրապետական պաշտօնէից ոճանց ցուցած կողմնակցութիւնն, և թէ՝ Քորինթա կղզոյ մէջ տիրող կառավարական գնդմունք, զայրոյթ պատճառելին ի Ֆրանսա, և ամեն կարգի լրագրաց, ի բաց առեալ նախարարական թերթերը, խստութեամբ գրեցին անոնց վրայ։ Բայց նախարարութիւնը զմտաւորութեան խնդիր մը մէջ տեղ դրած լինելով, ծայրայեղ հանրապետական երեսփոխանաց ոճանց զրաւնցած քննութիւնն երեք տուրք միաբանութենէ մը յետոյ մերժուեցաւ։ Կասարեալ այդ արարութիւն ոչ ուրեք կայ դժբախտաբար։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԷ ԿԱՆԱՆՑ Ի ՖՐԱՆՍԱ. — Տիլեն Ի՞ զերդին Օքէր, ի Ֆրանսա կատաց քաղաքական իրաւանց Ընտրողն, իւր Սէրտէն (Քաղաքացի մեր) թերթին մէջ, ուշադրութիւն կը հրաւիրէ սա իրողութեան վրայ թէ, մի քանի տեղեր, մանաւանդ Սէն–Ինֆիրիէորի նահանգին մէջ, ի Հուքքոյ տեղի ունեցած քաղաքապետական ընտրութեանց առթիւ իւր պաշտպանած դատ յաղթեցաւ։ Ինչպէս ի՞ան արդեն եղէր իւր երկրին։ Հետեւակս, ի մահ դատապարտեցաւ։ Պատերազմական նախարարս կուզէ որ ի՞նչ պիտուորական կարգապահութեան մահուան պատիժ ի զործ դրուի պինուորին վրայ։ Բայց ձախակողմեան թաղթոյ մէջ իշխանութեան անցնելէ ի վեր, մահու պատիժն եթէ ոչ սկզբամբ պէտի զործնականացուէս ջնջուած է Խառվոյ մէջ։ Արտաքին զործոց այժմեան նախարար Պ. Մանշինի մանաւանդ, որ երեւելի փաստաբան մ'է, ջերմ հակառակորդ է մահու պատժոյն։ Իրեն համար անձնական յաջողութիւն մը կը նկատէ Թունուզի մասին Ֆրանսայի հետ կնքած դաշնադրոյն այն յօդուածն, որ կը տրամադրէ թէ ի Թունուզ Ֆրանսական դատարանաց կրնէ դատապարտեալ Խուլացիք մահու պատիժ պիտի չտրուին։ Բայց եթէ Խառվոյ մէջ իսկ, խաղաղութեան ժամանակ, զինուոր մը եօթն զինուոր սպաննէ, և կախաղան հանուի, Հանրի կառավարութիւնն ի՞նչպէս զիտնայ զիտաղութիւն կրնայ ընել եթէ ի Թունուզ խուլացի մը վարդ ոճիր մը զործէ, որուն համար ի մահ դատապարտուի։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԼՈՒՐԵՐ

Կարդոյ նախորդ Ադամարդ Դերբի Ցարտարութիւն Ս. Ամ եպիսկոպոս Վեստկոտեսոն, որ առանձնորդական պաշտօնէն հրաժարեցէն յետոյ Երուսաղէմ գնաց իրրեւ վանական մուրան, այսպէս մնար վանական գործոց գլուխ գտնուելեն զատ, Եւդիայի մէջ Եղուսաղեմայ վանուց սեպհական գեղեցիներուն վրայ չէնքեր կառուցանել կամեցայ իւր անձնական, և մինչեւ ցարդ 3000 լիրայի չափ դրամ մը տուեր է։ Դահանթեամբ խնամեալ, թէ ինքը Նորին Դերազանցութիւնը պիտի առնու այս իրաքանչիւր կառուցածոց համար։ Ադ՝ կնոջ խնդրագիրն միջեալ Դրնէն Պատրիարքարանի հաղորդուած և տեղեկութիւն ուսուցած լինելով Ամենայ. Պատրիարք Հայոց երկուշաբթի Պատրիարքարան լիաբ, և Շահնազարեանի վերաբերեալ թուղթերն յանձնեց դիւանին, այսօր Քաղաքական ժողովոյ ներկայացնելու, և պէտք եղած պատասխանը տալու համար։ Կարծեմք, թէ անպատասխան չլինիր, թէ Պատրիարքարանն ի դիտութիւն մարդոյց ալ պաշտօնական երկտող յայտարարութիւն մը հրատարակէ այս խնդրոյն վրայ, որպէսզի ազգային զայրակղական զրոյցներ չըլլան։

Կաթողիկոսական ընտրութեան համար, Պարտիզապետի թեմի կողմանէ պատգամաւոր կարգեալ Պ. Հաճարեանցն կառաքելեանց, որպէս մասնակցիչ չմոլորեցաւ Ամենայնի, հետեւեալ ծանուցութիւնն հրատարակած է Տիգրանի Նոր–Դար լրագրոյ մէջ։

«Պէտք է ընթերցողները իմանան, որ Պարտիզապետանը կազմում է երկու թեմ։ Ասր գաւառների թեմը և 2. բուն Պարտիզապետի թեմը։ Հնդ կաստանի հետ Առաջին թեմում 15,000 հայ է հաշվում, երկրորդ թեմում մոտ 100,000։ Հընդկաստանում, որ մոտում է այդ թուի մէջ, հապիս 200 հայ կայ։ Ասոր գաւառների թեմը պատգամաւոր էր ընտրել զերասիման Մատուր խան Էֆենտինցին։ Պարտիզապետի թեմը կազմելով երեսփոխական ազգային ժողով Նոր–Զուլայի Ամենապատիւ առաջնորդ ասիտ վանքում (որ ի Սպահան), բարեհաճեալ էր ինձ ընտրել պատգամաւոր, յայտնելով մինչեւ ժամանակ իւր ցանկութիւնը և պատուէրը Ներսէս պատրիարքի համար ձայն տալու։ Հնդկաստանի հայերն էլ, պատգամաւորելով տեղի հեռաւորութիւնը իրենց Կալկաթայի եկեղեցու դռնապանի ձեռքով յայտնել էին Նոր–Զուլայի թեմական առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոսին, որ նա իրեն տնօրինի իրենց ախարհական պատգամաւորի հարցը և նշանակի մէկին, ում քաղաք է համարում։ Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսն ևս Հնդկաստանի հայերի ձայնը յանձնում է ձեռնարկի Պ. Արշակ Նահապետեանցին։ Բայց թէ իրենց նա փոխանակ Հնդկահայերի պատգամաւորութիւնը ևս յանձնելու ինձ թեմական պատգամաւորիս, հարկ է համարում մի առանձին պատգամաւոր նշանակել, չը նայելով որ Պարսկաստան և Հընդկաստան կազմում են մի թեմ, դրա պատճառը հետեւեալն է։

«Հնդուստանում երկանկոյնական Ներսէս, Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսների ժամանակ Պարսկաստանի և Հընդկաստանի հայերը կազմելով մի վիճակ, մի առաջնորդի իրաւասութեան ներքոյ ունեցել են մի պատգամաւոր։ Սակայն Կովլասում Կառավարչապետ իշխան Դանդուկովի անցեալ ամսի սեպտ. 21ի, համար 291 առաջարկութեամբ, որով յայտնում է Սինոդին մի առանձին ծանուցագրաց հրատարակում ևս ուզարկել «Հընդկաստանի ազգանուր հայ վանականներին», եպիսկոպոսի Սինոդը այդ պէս ևս անում է, այն է՝ երկու ծանուցագրական հրատարակ է ուղարկում, մին Պարսկաստանի թեմի հայերի անուամբ, և միւսը Հնդկաստանի ժողովրդական պատգամաւոր դասին, ընդ համարոյ 3156, 3157։ Սինոդի այդ տեսակ կարգադրութիւնից յետոյ, որի հիման վրայ Պարսկաստանի հայք պէտք է առանձին պատգամաւոր ուղարկին, իսկ Հնդկահայք առանձին, յանդարձ հնանում է իշխան Կառավարչապետի մի նոր հրահանգը անցեալ ամի հոկտ. 4ից, ընդ համարս 352, որով յայտնվում է թէ բան որում Պարսկաստանի տարածութեանց համաձայն՝ իւրաքանչիւր թեմ իրաւունք ունի միայն մի պատգամաւոր ուղարկելու և Պարսկաստանը ու Հնդկաստանը մի թեմ են կազմում, ուստի այդ թեմից երկու պատգամաւոր պահանջելը հակառակ է Պարսկական 917 յօդուածին (Ա. մասն. ԺԱ հատ. օրենաց, 1837 թիւ)։ Այդ հիման վրայ, պահանջելով որ օրէնքը ճշդութեամբ զործադրուի, իշխան կառավարչապետը խնդրում է ուսխանել Հնդկաստանի հայերին ծանուցագրական հրատարակ ուղարկելը և ուղարկել միայն Պարսկաստանի հայերին։ Ինչպէս ասացինք, այդ հրամանագիրը, որով կառավարութիւնը փոխում է իւր առաջուայ կարգադրութիւնը, գրուած է անցեալ ամի հոկտեմբերի 4ին և ստացուած է Սինոդում նոյն ամսոյ 10ին, կը նշանակէ՝ Սինոդը ամբողջ 7 ամիս ժամանակ ունէր իւր առաջ որ և իցէ կարգադրութիւն անելու այդ մասին, այն է՝ կամ 1. յայտնելու կառավարութեան, որ արդէն հրատարակները ուղարկուած են և անկարելի է դեռս դադրեցնել, կամ 2. ծանուցանելու Հնդկաստանի հայերին, որ նրանք այլ ևս առանձին պատգամաւոր չուղարկեն։ Բայց Ս. Սինոդը ոչ մի կարգադրութիւն չէ անում այդ մասին, այլ երևի իւր պատճառները ունենալով լռում է մինչեւ ընտրութեան օրերը հասնելը։ Ապրիլ ամսում Սինոդը պաշտօնական տեղեկութիւն է ստանում Սպահանից, որ Նոր–Զուլայի ազգային ժողովը նշանակել է ինձ պարսկաստանի ամբողջ հայ ժողովրդեան կողմից պատգամաւոր, իսկ Հնդկաստանի հայերի կողմից նշանակուած է Պ. Արշակ Նահապետեանցը։ Ստանալով այդ լուրը, Սինոդի Պոլսերորը և կառավարութեան բարձր իշխանութեան ներկայացուցիչ Մեծ. Պ. Մելիք Մէհրաբեանցը յայտնում են, որ ըստ որում զուած լինելով օրէնքը ճշդութեամբ զործադրել, Հնդկաստանի հայերին ծանուցագրական հրատարակ ուղարկելը և ուղարկել միայն Պարսկաստանի հայերին։ Ինչպէս ասացինք, այդ հրամանագիրը, որով կառավարութիւնը փոխում է իւր առաջուայ կարգադրութիւնը, գրուած է անցեալ ամի հոկտեմբերի 4ին և ստացուած է Սինոդում նոյն ամսոյ 10ին, կը նշանակէ՝ Սինոդը ամբողջ 7 ամիս ժամանակ ունէր իւր առաջ որ և իցէ կարգադրութիւն անելու այդ մասին, այն է՝ կամ 1. յայտնելու կառավարութեան, որ արդէն հրատարակները ուղարկուած են և անկարելի է դեռս դադրեցնել, կամ 2. ծանուցանելու Հնդկաստանի հայերին, որ նրանք այլ ևս առանձին պատգամաւոր չուղարկեն։ Բայց Ս. Սինոդը ոչ մի կարգադրութիւն չէ անում այդ մասին, այլ երևի իւր պատճառները ունենալով լռում է մինչեւ ընտրութեան օրերը հասնելը։ Ապրիլ ամսում Սինոդը պաշտօնական տեղեկութիւն է ստանում Սպահանից, որ Նոր–Զուլայի ազգային ժողովը նշանակել է ինձ պարսկաստանի ամբողջ հայ ժողովրդեան կողմից պատգամաւոր, իսկ Հնդկաստանի հայերի կողմից նշանակուած է Պ. Արշակ Նահապետեանցը։ Ստանալով այդ լուրը, Սինոդի Պոլսերորը և կառավարութեան բարձր իշխանութեան ներկայացուցիչ Մեծ. Պ. Մելիք Մէհրաբեանցը յայտնում են, որ ըստ որում զուած լինելով օրէնքը ճշդութեամբ զործադրել՝ նրանք չեն կարող թոյլ տալ երկու պատգամաւորի մասնակցութիւնը ընտրութեան զործում, մանաւանդ որ բարձր կառավարչապետութիւնը այդ մասին դեռ 7 ամիս առաջ կարգադրութիւն է արել։ Ս. Սինոդն հանգիստ լսելով այդ պատասխանը՝ ապրիլի 30ին օրագիր կայացրեց, սահմանելով Պարսկաստանի և Հնդկաստանի թեմի կողմից մի պատգամաւոր ընտրելիք։ Ինչպէս ասացինք, Պարսկաստանի թեմի կողմանէ պատգամաւոր կարգեալ Պ. Հաճարեանցն կառաքելեանց, որպէս մասնակցիչ չմոլորեցաւ Ամենայնի, հետեւեալ ծանուցագրեց Տիգրանի Նոր–Դար լրագրոյ մէջ։

«Պէտք է ընթերցողները իմանան, որ Պարսկաստանը կազմում է երկու թեմ։ Ասր գաւառների թեմը և 2. բուն Պարսկաստանի թեմը։ Հնդկաստանի հետ Առաջին թեմում 15,000 հայ է հաշվում, երկրորդ թեմում մոտ 100,000։ Հընդկաստանում, որ մոտում է այդ թուի մէջ, հապիս 200 հայ կայ։ Ասոր գաւառների թեմը պատգամաւոր էր ընտրել զերասիման Մատուր խան Էֆենտինցին։ Պարսկաստանի թեմը կազմելով երեսփոխական ազգային ժողով Նոր–Զուլայի Ամենապատիւ առաջնորդ ասիտ վանքում (որ ի Սպահան), բարեհաճեալ էր ինձ ընտրել պատգամաւոր, յայտնելով մինչեւ ժամանակ իւր ցանկութիւնը և պատուէրը Ներսէս պատրիարքի համար ձայն տալու։ Հնդկաստանի հայերն էլ, պատգամաւորելով տեղի հեռաւորութիւնը իրենց Կալկաթայի եկեղեցու դռնապանի ձեռքով յայտնել էին Նոր–Զուլայի թեմական առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոսին, որ նա իրեն տնօրինի իրենց ախարհական պատգամաւորի հարցը և նշանակի մէկին, ում քաղաք է համարում։ Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսն ևս Հնդկաստանի հայերի ձայնը յանձնում է Ինձ։ Պարսկաստանի հայերի

դարձարար պիտի ապահովէ Ռուսիոյ պատերազմական հարկի վճարումն։

—

Տեղական լրագիր մը կ'իմանայ թէ Գօրֆու հաստատեալ մասնաժողովը (ՀՕՓԴԷ) մէ նախագահը, Լէյպուրն անուն, վերջին օրերս յայտարարութիւն մը հրատարակած է «Մ.իրերիրա» անուամբ, և իր պաշտօնական կնքով կնքեալ Ա.դ յայտարարութեան ոճն այնքան վիրաւորիչ է, որ վայել իսկ չդատուիր քաղուածք մ'ընել։ յիշեալ թերթը սաչափ յառաջ կը բերէ միայն Գ. Լէյպուրնի յայտարարութենէն — «Քիչ մարդիկ գիտեն թէ ի՞նչ է Այպանիացւոց երկիրը։ Այպանիա, Եպիրոս և Մակեդոնիա կը կազմեն զՍրիբերիա. երեք ժողովուրդներն ալ մէկ աղբիւրէ ծագած են։ Նոյն տիպարը, նոյն լեզուն և նոյն աւանդութիւնները ունին։ Ո՛չ մէկ արշաւանք, ո՛չ մէկ դաւում, ո՛չ մէկ գաղթականութիւն չէ կրցած փոխել անոնց բընութիւնը և լեզուն»։ Կը յաւելու թէ՝ Այպանիոյ, Եպիրոսի և Մակեդոնիոյ ժողովուրդը մէկ հօրէ սերած են, Պլուտարքոսի սա խօսքին վրայ յենլով թէ՝ «Ցոյները և Վալաքիացիները վերջէն եկան ի Սքիպերիա եւ 200,000 հոգիէն աւելի չեն»։

—

Մօնիդէօռ դարձեալ կը խօսի Հայտար–Փաշայի երկաթուղւոյ ընկերութեան վրայ։ Գծերու չինութեան մեծաքանակ ծախսուց վրայ բաւական քննադատութիւններ բրած էր, զոր հաստատեց նաեւ Հագիդաշ։ Ա.յժմ կարգն ամական ծախսուց եկած է։ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութիւնը, խորհրդական Սիպոլի էֆէնտիի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը կազմած էր մանրամասն քննութիւն բանալու համար։ Սեռ բընութեանյանձնախումբն տեղեկագիր է թէ ընկերութեան ամական ծախքն է 34,000 ոսկի, թէև սա մինչև ցարդ շատ աւելի մեծ գումար մը ամական ծախք կը ցուցներ։ Մինչեւ իսկ այդ տեղեկագիրը վիճաբանութեան առարկայ եղած է հանրօգուտ նախարարութեան մէջ, որ 34,000 ոսկւոյ ամական ծախքն ալ չափազանց կը գտնէ։ Անկլօ–Ֆրանսական թերթն հաշուական խնդիրներ յարուցանելէ և քանի մը դիտողութիւններէ յետոյ, կ'եզրակացնէ թէ կառավարութիւնը կարող է երկաթուղւոյ ընկերութեան ձեռքէն առնուլ Հայտար–Փաշայի գծին գործածութեան մենաշնորհն, ընկերութիւնը իր պայմանագրի մէկ քանի կէտերն չյարգելուն համար, և ինքը բանեցնել զայն, որով թէ զեղծմանց առաջքն առած պիտի լինի և թէ բնիկ անքան կարող անձինք որք անգործ կը մնան, իրենց կարողութիւնը գործածելու առիթ պիտի գտնեն։

—

Միտիլլէն կը գրեն, թէ կղզւոյն դատական գործերը չափազանց կերկարին, հարիւրէ աւելի դատեր քննութեան մէջ են մէկ տարիէն աւելի ժամանակէ ի վեր և այս թիւ կաւելնայ օր աւուր։ Երիտասարդներն նախագահ Խրիմեանի էֆէնտիյունիս Հիս ոտիկանի մ'ուղեկցութեամբ անդ տարուելով ոանտարկուեր և քննութեան ենթարկուեր է։ Պատճառն յայտնի չէ դեռ։ Կառավարիչ Քէմալ պէյ կղզւոյն չրկակայրը քննութեան ելեր է, գլխաւորաբար ճամբայներու չինութիւնն յառաջ մղելու համար։

—

Փիլիպէի համանուն լրագիրը կը գրէ թէ Էսկի–Զաղրայի 30է աւելի գիւղապետք կալուածական տասանորդի տրոց հաստիներն իւրացուցած են և անպատիժ կը մնան։ Պ. Քարլօֆքի որ Սոֆիա գնացած էր տեղւոյն գրամատան հետ հինգեակ 60 հազար ոսկւոյ փոխառութիւնը գանձելու համար, Փիլիպէ ժամանելէ է, այդ գումարին 40,000 ոսկին գանձելով։

—

Ռուսիոյ արքունեաց խորհրդական Պ. Եարթէլիմի Զերնիբէֆ Սեվաստոպոլէն մայրաքաղաք եկաւ։

—

Սպարապետ Դուքը միջոցներ ձեռք առած է, զինուորաց ձեռամբ ծխախոտի մաքսանենգութիւնն արգիլելու համար, որ ինչպէս յայտնի է, հինաւուրց սովորութիւն մը դարձած է։ Բեժիի հատատութենէն ի վեր այս տեսակ մաքսանենգութիւնք ամէն անգամ զեկուցուած են կայսրի կառավարութեան որ անսպառապէս պատժած է ամէն ատիճանի յանցաւորները, զինուոր լինին թէ բապայ։ Նախընթաց օրն ալ Սպարապետի Դուքը շրջաբերական մը ծանոյց բոլոր գաւառական իշխանութեանց, կանխահոգ միջոցներ ձեռք առնուլ այս սովորութիւնը բառնալու և յանցաւորները պատժելու համար։

—

Կայսերական հանքային վարժարանի տարեկան հարցաքննութիւնք կատարուեցան ի ներկայութեան առևտրական նախարար Սուպհի փաշայի և յիշեալ պաշտօնատան անդամոց։

—

Ցունատանի սահմանակից Սերֆիկէ գաւառակին կառավարին հեռագրով կը ծանուցանէ ներքին գործոց նախարարութեան, թէ Մուսթաֆա Դարտան անուն աւազակապետն երկու ընկերօք սպանուած է, ատիանաց հետ տեղի ունեցած կռուոյ մէջ։

—

Առևտրական դաշնագրոց խընդրոյն քննիչ յանձնաժողովն իւր երրորդ նիստն բրաւ կիրակի, Բ. Դուռը։

—

Անգլ. դեսպանատան Ա. Թարդման Սըր Ալֆրէտ Սանտիսն իւր բնակութիւնը Թարապիայի ամարանոցը փ խադրեց ընտանեօք։

—

Մուսլի ռուսական հիւպատոս Գ. Բարձոֆ, որուն ձիէն խնկողը եղողի հրաշէնով ծանրագէս վիրաւորուիլը գրած ենք, մայրաքաղաքս հասնելով, Բանկալթի ռուսական հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ։ Գեսպանատան բաղում պաշտօնատարք ընդառաջ գնացած էին։ Կիրակի առաւօտ Արիսթիսի պէյ, Տօքթէօր Սարէլ, Զամպաքօ, Բալիաք, և երկու ռուս բժիշկք խորհրդակցութիւն մ'ընելով, որոշեցին թէ տարը կարելու հարկ չկայ և ներկայիս քանի մը գործողութիւններ կատարեցին յոգողութեամբ։ Վիրաւորելոյն վիճակը բաւական լաւ է։

—

Բաղաքապետութեան առաջարկութեամբ, պետական խորհուրդն որոշած է որ բաց ի Էրիարար դարմանուոյ աղքատներէն, օրական 10 դրուշով հիւանդ կանայք ընդունուին Թաշ–Քիսնաքի նորակառոյց իգական հիւանդանոցին մէջ։

—

Վախճանեալ նաֆիզ փաշայի թոռնուհւոյն հետ՝ արտաքին գործոց պաշտօնատան հպատակութեանց դիւանին վերատեսուչ Ասիմ պէյի ամուսնութեան հանդէսը կը կատարուի այսօր։

—

Թէլեֆէմանը–Հագիդաթ լրագիրն երկու շաբաթու դադարման դատապարտեցաւ լրագրական վերատեսչութեան հրամանաւ, 1809 դ թերթին մէջ, խիստ ազդարարութեանց հակառակ, մարդաբէական պատգամներ հրատարակելուն համար։

—

Նրէկ գիշեր ուժգին փոթորիկ մը եղաւ մայրաքաղաքիս և արուարձանաց մէջ և տեւեց մինչեւ առաւօտ մերթ անձրեւի և մերթ կարկտի տեղատարափով և կայծակամբք ու ոռոտմամբ։ Ենկղ կայ, թէ ծովու և ցամաքի վրայ մեծ կործանում ու վնասուց պատճառ եղած է այս փոթորիկն։

Կայծակն երէկ գիշեր Իսկիւտարի Թոփխանէյի–օղլու Պապայեանց այգիին Հեշէն ծխնելոյղն իջնելով պատռեցեր, խոհանոցը մտեր և անտի դարս ելեր է։

Ղազզունճուղ հրէի մը խրճիթի փէրն է՝ փոթորկին ուժգնութենէն։

—

Ժամանակէ մը հետէ Ա.յստեղ ու շրջակայքը դրկուած գաղթականք՝ որոց թիւն 33000ի կը հասնի, ամենքն ալ տեղաւորուեր են և 80 նոր գիւղ հաստատուեր է անոնց բնակութեան համար։

—

Ադրիանուպօլսէն կը գրեն թէ ազգնոց նորակառոյց վարժարանի մ հիմնարկութիւնը կատարուեր է անցեալ շաբաթու ի Թաշ–Օտալար, կուսակալին եւ զինուորական հրամանատարին ներկայութեան։ Գառզոհուեր եւ Վեհ. Սուլթանին կենաց համար աղօթքներ ըսուեր են։

—

Վերջին մաքսահանարի մէջ համամատ, կ'ըսէ ձերիսէ, Մամուրեթ իւլ Ադիզի ընդհանուր բնակչաց թիւն է 173,162, որոց 136,845ն մահմեդականն։ 76443 տուն կան։ Գաւառին ընդհանուր եկամուտն է 13,235,519 դրուշ և ծախքը 7,238,929, որով 5,996,590 դրուշի առաւելութիւն մը կը գտնուի։

—

Ադրիանուպոլսէն կը գրեն առ Հագիդաթ, թէ ժամանակաւ Լիւլէ Պուրկազի մէջ արհեստաւորաց դատ մը կար յատկապէս ծխամորտ և ծրխաթայտի գլուխ չինելու համար, որ մեծ համբաւ շահած էին իրենց ճարտարութեան և կատարելագործութեան պատճառաւ։ Այս արհեստաւորք հեղգեհեռ ցրուելով, մէկ անգամ միայն մնացած է եղեր, այն ալ գործէ քաշուած. բայց այս անգամ Ադրիանուպոլիս կոչուեր է, իւր արհեստն ուսուցանելու համար քաղաքային արհեստական վարժարանին աշակերտաց։

—

Պուսպէին կը գրեն առ ժուռնալ որ Բօսնատանի Թօբլ թէ Նորշնտիր տոմարական նամրգ պէյ անդր հասնելով, ստուգեր է որ Հավալէներու նկատմամբ նախարարական վերջին որոշումն հաղորդուած ժամանակ գաւառական մասուկի քանի մը պաշտօնատարք 13 000,000 դրուշի հաւաքած գնած են, Պուսպայի վրայ վճարելի, յուսալով օրին մէկեր մեծ շահ մ'ընել այս կերպով։ Կերևի թէ ասանք նախորդ տոմարակալի մոհուանէ օգուտ ըաղելով, կրցած են բաւական գումար մը գանձել ի հաշիւ Հավալէներու։ Նամրգ պէյ տեսարիներք քընելով, խարդախութիւնը երևան հանած և հեռադրած է ի Պոլիս։ Եկեմտական նախարարութեան պաշտօնատարներն Նէճիբ պէյ Պրուսա գնացեր է քննութիւն բանալու։ Կրուսի մէջ հաշուակալը, գանձապետը և կառավարիչն ամբաստանեալ են, բայց դական յայտնութիւն մը չկայ տակաւին։

—

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

(Ա.յս օրուան)

Ա.յժանս Ռեիդեր

Լոնտոն, 10 յունիս

Գ. Կլատսդոն Երեսփոխանական ժողովոյ երեկի նստին մէջ յայտարարեց թէ անգլ. եւ Ֆրանսական կառավարութեանց միջեւ դեսպանախորհրդոյ բանակցութիւնք այն կ'տի հասած են որ յոյս ունի քանի մը աւուր մէջ միւս տէրութեանց հետ խորհրդակցիլ և առաջիկայ շաբաթուն մէջ բանակցութեանց վրայ յայտարարութիւններ ընել, որով ժողովն առիթ կ'ունենայ իւր կարծիքն յայտնել երկու տէրութեանց միջեւ գոյացած համաձայնութեան վրայ, վերջնական կարգադրութիւն մը դնելէն առաջ։

Ա.ՅԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 10 յունիս

Գ. Կլատսդոն Երեսփ. ժողովոյ մէջ և կոմս Կրանվիլ Լորտերու ժողովոյ մէջ, հարցումներու պատասխանելով, յուսցին բացատրութիւն տալ Գեսպանախորհրդոյ մասին հաղորդուած ժամանակ։ Գաւառական մասուկի քանի մը պաշտօնատարք 13 000,000 դրուշի հաւաքած գնած են, Պուսպայի վրայ վճարելի, յուսալով օրին մէկեր մեծ շահ մ'ընել այս կերպով։ Կերևի թէ ասանք նախորդ տոմարակալի մոհուանէ օգուտ ըաղելով, կրցած են բաւական գումար մը գանձել ի հաշիւ Հավալէներու։ Նամրգ պէյ տեսարիներք քընելով, խարդախութիւնը երևան հանած և հեռագրած է ի Պոլիս։ Եկեմտական նախարարութեան պաշտօնատարներն Նէճիբ պէյ Պրուսա գնացեր է քննութիւն բանալու։ Կրուսի մէջ հաշուակալը, գանձապետը և կառավարիչն ամբաստանեալ են, բայց դական յայտնութիւն մը չկայ տակաւին։

—

Ռուսիոյ Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ Կանվիլ Լորտերու ժողովոյ մէջ, հարցումներու պատասխանելով, յուսցին բացատրութիւն տալ Գեսպանախորհրդոյ մասին հաղորդուած ժամանակ։ Գաւառական մասուկի քանի մը պաշտօնատարք 13 000,000 դրուշի հաւաքած գնած են, Պուսպայի վրայ վճարելի, յուսալով օրին մէկեր մեծ շահ մ'ընել այս կերպով։ Կերևի թէ ասանք նախորդ տոմարակալի մոհուանէ օգուտ ըաղելով, կրցած են բաւական գումար մը գանձել ի հաշիւ Հավալէներու։ Նամրգ պէյ տեսարիներք քընելով, խարդախութիւնը երևան հանած և հեռագրած է ի Պոլիս։ Եկեմտական նախարարութեան պաշտօնատարներն Նէճիբ պէյ Պրուսա գնացեր է քննութիւն բանալու։ Կրուսի մէջ հաշուակալը, գանձապետը և կառավարիչն ամբաստանեալ են, բայց դական յայտնութիւն մը չկայ տակաւին։

—

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

(Ա.յս օրուան)

Ա.ՅԺԱՆՍ ՌԻՒԹԵՐ

Լոնտոն, 10 յունիս

Գ. Կլատսդոն Երեսփոխանական ժողովոյ երեկի նստին մէջ յայտարարեց թէ անգլ. եւ Ֆրանսական կառավարութեանց միջեւ դեսպանախորհրդոյ բանակցութիւնք այն կ'տի հասած են որ յոյս ունի քանի մը աւուր մէջ միւս տէրութեանց հետ խորհրդակցիլ և առաջիկայ շաբաթուն մէջ բանակցութեանց վրայ յայտարարութիւններ ընել, որով ժողովն առիթ կ'ունենայ իւր կարծիքն յայտնել երկու տէրութեանց միջեւ գոյացած համաձայնութեան վրայ, վերջնական կարգադրութիւն մը դնելէն առաջ։

Ա.ՅԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 10 յունիս

Գ. Կլատսդոն Երեսփ. ժողովոյ մէջ և կոմս Կրանվիլ Լորտերու ժողովոյ մէջ, հարցումներու պատասխանելով, յուսցին բացատրութիւն տալ Գեսպանախորհրդոյ մասին հաղորդուած ժամանակ։ Գաւառական մասուկի քանի մը պաշտօնատարք 13 000,000 դրուշի հաւաքած գնած են, Պուսպայի վրայ վճարելի, յուսալով օրին մէկեր մեծ շահ մ'ընել այս կերպով։ Կերևի թէ ասանք նախորդ տոմարակալի մոհուանէ օգուտ ըաղելով, կրցած են բաւական գումար մը գանձել ի հաշիւ Հավալէներու։ Նամրգ պէյ տեսարիներք քընելով, խարդախութիւնը երևան հանած և հեռագրած է ի Պոլիս։ Եկեմտական նախարարութեան պաշտօնատարներն Նէճիբ պէյ Պրուսա գնացեր է քննութիւն բանալու։ Կրուսի մէջ հաշուակալը, գանձապետը և կառավարիչն ամբաստանեալ են, բայց դական յայտնութիւն մը չկայ տակաւին։

—

Ամս. արծ. (ասարբ.)	«	108 8
Ինդոնոց	«	102 30
Մէքսիկէ	«	100 20
Պրազիլ	«	730 —
Թուրքական	«	—— —
Վենեսոյ	«	105

(ԱՅԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 10 Ցունիս ժամ 5 վ 15 երեկոյ

Անգ. Փոնսոլիտ գոցուեցաւ		99 15/16
Ամս « բացուեցաւ		8
« « գոցուեցաւ		8 1/8
Ամս փոխառութիւն 1865		10 1/8
« « 1869		9
« « 1871		66 1/2
« « 1872		16
« « 1873		8 1/8
Խոխառ. 1877		79 1/4
Պանք Օթոման		15 7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)		90
Եգիպտ. մասնաբաժ. (իւնիֆիկ.)		61 3/8
« առանձն. (բրիվիլէժիկ)		87 1/2
Տայրա Սանիէ		60 1/2
Ֆոնսիոլ (փոխառ. Բելգիոյ)		35
Հունգ. պարտատոմսի 1877		105 1/4
Փոխանակ. Բարիզի վրայ		25 40

Վիէննա 10 Ցունիս ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ		122 25
Ամս. Երկաթուղի		20 50

Բարիզ 10 Ցունիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռենթի 4 1/2 %	բաց	108 15
« « 3 %	բաց	79 22 1/2
Ամս. Բանս. բացուեցաւ		3 17 1/2
» « գոցուեցաւ քրն. կամ.		8 15
Ամս. փոխառութիւն 1865.		—
« « 1865		53
« « 1866		46
« « 1873		41
Ամս. Երկաթուղի		42 50
Ամս. Բէյսիի բաժնեթուղթք		532 50
Պանք Օթոման		648 75
Երկտի Լիոնէ		—
» Ֆոնսիէ		1332 50
Բանքնեռոմն Լիոնի (կուբ. կար.)		1230
Սուէզի ջրանցք		2057 50
Ռուսական 5% 1877ի		98 3/4
Իսպանական Ռենթի		97 50
Լրեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)		—
Եգիպտական միաց. գոց		309 37 1/2
Սպանիական (արտաքին)		61 1/4
Բրիտանիէ թիւրք		—
3 % Հելենական		367 50
Հք Լոնտրայի վրայ		25 22

(ԷՐԻԷՊ ԳՐԱԲԷ ԷՈՅ Ե)

ՄԵՏԷՈՐԱՔԻՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Դ ՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԼԻՆ

17 Ցունիս (Ն. Տ.)

		Ժ.	Վ
Բարոմետր արեգական (Առերևոյթ)		4	28
Մուտք « «		7	31
Այս օր (Միջին ժամով)	11	59	25
Այս օր (ժամ ըստ տաճկաց)		4	22
Բարոմետր լուսնի (Առերևոյթ)		9	20 ե
Մուտք « «		6	45 Ա
Երեւումն լուսնի Վ. Բ.	16	Ցունիս	

Առաւօտեան ժամը 8 էն

	Հարիւրմեթր
Բանրաչափ (Մոսկու երես)	756. 7
Ջերմաչափ	16. 9
Նուազագոյն աստիճան	13. 4
Բարձրագոյն «	իրիկուան 29. 0
Խոնաւութիւն 0/0	68.

Արեւելքի անձրեւի 24 ժամու միջոցին։ Հաղարդագրեր 0,

Ուղղութիւն հողմոց, հարաւ հանդարտ։

ՑՈՒՆԻՍ 10ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը դրեթէ փոփոխական է Միջերկրական վրայ։ Հովը հիւսիսային արեւմուտքէն չափաւոր կը փչէ Լիոնի և Ճենովայի ծոցին վրայ. փոփոխական է տկար է Ատրիկեան ծովեզերաց վրայ. հիւսիսային հովը տկար է և տեղ տեղ փոխարկեալ Աղրիական վրայ։ հարաւային հովը տկար է Արչիպեղագոսի վրայ, և չափաւոր ի Դարդանել։ Հանդարտ օդ յՕսկա։ Բարեխառնութիւնն է 27 աստիճան ի Պերթ, 19 յՕսկա, 14 ի Բրեղրադարդ, 13 ի Վիէննա և 11 ի Բարիզ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

—o—

Բեռդբաղուրկէն մայիս 16 և 17 թուով մեզ գրուած երկու տարբեր նամակներէ կ'իմանանք թէ, Նէվէսի Վրէմ կէս–պաշտօնական ռուս թերթն իւր մայիս 15 թուով խմբագրական կարեւոր յօդուած մը հրատարակած է կամաղիկոսական խնդրոյ վրայ, յորում Գ. Պալոյ Ամեն. Պատրիարքին անցեալ պաշտօնավարութեան կրողութեանց վրայ ակնարկ մը նետելէ յետոյ, կ'ըսէ թէ քաղաքական կարեւորութիւն պէտք չէ ընծայել Էվմածնայ Ամոսին, որուն արիշնկատմամբ Հայ Ազգին համար ունեցած մեծ նշանակութիւնը ռուս Թերթը կը հաստատէ։ Նէվէսի Վրէմ–ա պէս կը սահմանէ Ամեն. Հայոց Կամ. իսկոսին իրաւասութիւնն ու պարտաւորութիւնն. «Էվմածնայ Պատրիարքը՝ միայն Հայերի հոգեւոր գլուխն է, նրանց ծայրագոյն եպիսկոպոսը, որից կախուած է եկեղեցական պաշտօնների համար պաշտօնեաներ նշանակել, կարգաւորուած մեկ պահել եկեղեցւոյ որոշուած կանոնները, ուսուցանել և ժողովրդի հոգեւոր ըստ ուղղութիւն վրայ հոգացող ութիւն տալ։ Նրա ազդեցութիւնն անտարակոյս շատ մեծ է և նշանաւոր, բայց այս ազդեցութեան սահմանները շատ չափաւոր են։ Կաթողիկոսական Աթոռը կարող է համեստ, աստուածավախ, իւր ժողովրդի շահերին նուիրուած և բարեացակամ մարդու համար ցանկութեան առարկայ դառնալ, » բայց, կը յարէ ռուս թերթը, քաղաքական նպատակներու չի կրնար գործածուիլ։

* * *

Հետեւեալ լուրերն ալ մեզ կը գրեն Թեոդոսիաբերէն.

Տիկին Տէրեանց–Ղորղանեանց՝ արդիսա երգչուհին, որի մասին մենք գրած էինք մեր նախին գրութեան մէջ, կայսերական մեծ Թատրոնի Օպերական խմբում ընդունուեց հինգ հազար ռուբլի տարեկան վճարով. շաբաթը երկու անգամ մասնակցելու է ներկայացմանը։

* * *

Մի քանի ամիսներ առաջ Կովկասու կառավարչապետ Կորսակով–Դոնդուկով Պետերբուրգ գնուելով, Զարին Հայերի վերաբերեալ բաւականին աննպաստ տեղեկութիւններ հաղորդած է։ Ի միջի այլոց, խնդրած է Նորին Կայսերական Մեծութենէն, որ Հայ տարրին Կովկասում և Անդրկովկասում, նամանաւանդ Երեւանու և Արցախու (Գանձակի) նահանգներում, արքունական պաշտօնեներից հեռացնել բարեհաճի, և հրաման արձակել ընդ միշտ Հայերին արքունական ծառայութեան մէջ չընդունիլ։ Զինուորագրութեան խնդրի առթիւ ևս առարկած է ելեալ, որ Հայերից, որպէս մի կասկածաւոր հղռատակ տարրից, զինուորներ առնելու տեղ կառավարութեան համար աւելի նշանակալարմար է հարկադրաբար (պերեբէ ասէրէլ) առնել Մահմեդականներին հետ միասին։ Ա.ռ այս՝ Քարը երկար խորհրդածութիւններից յետոյ, այսպիսի ծայրայեղանոպատակ առաջարկութիւնները մանգամանայն մերժել է։ Բայց թէ այդ իսկ յարուցած խնդիրների առթիւ մասնաւորապէս առանձին անձերի անդրէնութիւններ կարգադրելու հետամուտ է եղած կառավարութիւնը։ Օրինակի համար, այժմ համալսարանական Հայ երիտասարդներին հանրեա թէ առանց բացառութեան արգելվում է արքունական ուսումնարաններում ուսուցչութեան պաշտօններ վարելը որին ապացոյց, հէնց մօտերս Թիֆլիսմտեղի ունեցած երեք ուսումնասիրաց Հայ երիտասարդների ցանկութեանը պաշտօն վարելու առթիւ, Կովկասու ուսումնարանական հոգաբարձու Կանովկու առարկութիւնը՝ թէ այժմ իրան այլ եւս իրաւունք չէ տրվում Հայերին ուսուցչութեան պաշտօններ տալու։

* * *

Ամեն. Պատրիարք Սրբազան Ներսէսի հրաժարականները այս տեղի Հայ հասարակութեան, մանաւանդ երիտասարդութեան վրայ բաւական անախորժ տպաւորութիւններ թողնցին։ բացարձակ կարելի է ասել, որ հանրեա բոլորն էլ խիստ վիրաւորուած են գլուխ իրանց այդ հրաժարականներից։ Զ.ԷՐԷԿ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

—

Ֆրէյրիկ Բրէտէր. — Ճաճախ եւրոպական օրագրաց մէջ կը տեսնուին տարօրինակ ծանուցմունք զարմանալի ու եզական գրաւեռու մասին։

Ֆրանսացի մը Փարիզու ու Հավրի միջեւ եղած ճանապարհը 22 օրուան մէջ քնելու մտադիր է։

Մարթէն ֆրանսացին 50 օրուան մէջ Փարիզէն ի Հռոմ երթալ ու վերադառնալու համար գրաւ դրած է։ Ի մէջ այլոց ահաւոր կի Մ. Օրբի գրաբը որ բաղմաց անհաւատալի պիտի թուի, այն է պարզ աչօք և կապար գրիչով 10–15 սանթիմ արժզութիւն ու հասարակ մեծութիւն ունեցող Ռեմբրանտ–էօ–Ռէ (փուլ) մը երկրորդ երեսին վերայ գրել 1,500 բառ որք ի վերջոյ արտատպուելով մասնաւոր տետրակի մը մէջ, պիտի կազմեն մի յոյժ հետաքրքրաշարժ պատմութիւն։ Բառերուն ամենէն կարճը 3 տառերէ, իսկ ամենէն երկայնը 11 տառերէ պիտի բաղկանայ, ուստի և միջին հաշուով վերոյիշեալ Ռեմբրանտ վերայ պիտի գտնուին 4,500 տառ։ Արդարև տարօրինակ ու զարմանալի գրաբ մը այդ մանը տակաւին տեսնուած չէ։ Թէ դեռեւ մի քանի տարի յառաջ այս պիտի խնդրոյ վերայ փորձեր կատարուեցան բայց յաջող արդիւնք մը չունեցան։ իսկայցի մը միայն կարդացաւ 239 բառ գրել։

Արդեօք յանդուգն Մօրիս պիտի կարի՞ իւր այս դժուարին գրաբը։ Տեսնե՛նք։ . . .

—

Եբէք և Լուդովիկոս ԺԸ. — Եբակ ուտելու տարբեր ու զարմանալի եղանակներ կան։ Կը գտնուին ցայսօր այնպիսիք որ եբակը սերի հետ միասին կը ճաշակեն։ Ըստ Ֆիգարօ օրագրոյն, Ներումի լատինացի մը սոլորութիւն բրած է միշտ ուտել եբակը պղպեղով և աղով Կատոնի օրինակին հետեւելով։ Եբակը գինւոյ հետ միասին ճաշակելու սոլորութիւնը բաւական ընդհանրացեալ է եւրոպացւոց մէջ։

Դալով եբակին սիրահար շատակերներուն, սոցա համար աւելի նախամեծար է առանց ո և իցէ համեմի ճաշակելը։ Ա.յսպէս կըներ նաև Լուդովիկոս ԺԸ. կը պատմեն թէ՝ օր մը Լուդովիկոս ԺԸ.ի պարտիզպանը Մօնթրէյոլ իւր որդւոյն եբակով լի կողով մը տալով, կը հրամայէ նմա պալատը երթալ և զայն նուիրել արքային։

Դեռատի պարտիզպանին սոյն գեղեցկատեսիլ ու անուշահամ նուէրն խիստ հաճոյ կը թուի շատակեր Լուդովիկոս ԺԸ.ի որն որ Մօնթրէյոլի արդին խել մը ընծաներով վարձատրելէն յետոյ, կողովին յատակը մընացած երեք հատ եբակները նմա կը նուիրէ բայց իւր զարմանքը ո՞րքան մեծ կը լինի երբ դեռատի պարտիզպանը փոխանակ արքայական նուէրը բերներ տանելու, կը յառաջանայ սենեկին անկիւնը և անդ սեղանի մը վրայ գտնուող ջրով լի գաւաթի մը մէջ մի քանի անգամ կը թաթխէ. «Թշուառակա՛ն, կը գոչէ յայնժամ Լուդովիկոս ԺԸ. ինչո՞ւ այդ թանկագին պտուղը կը պղծես, չե՞ս գիտեր թէ եբակը ջրոյ մէջ իւր համեմուտը հիւթը կը կորուսանէ»։

— Ա.ռ այս, «Տէ՛ր արքայ, կը պատասխանէ Մօնթրէյոլի որդին, ճանապարհին ստաք սահելով, եբակները փոսին մէջ ինկան»։

Ինչպիսի՜ փոս, և ի՞նչ կար այդ փոսին մէջ։

Լուդովիկոս ԺԸ. առանց այսպիսի հարցում մը ընելու, կը շարունակէ եբակները ճաշակել բացագանչելով. «Ո՜հ, ո՞րքան անուշահամ է . . .»։ Թիրաւի Լուդովիկոս ԺԸ. շատակերութեան սիրահար անձ մ'էր։

—

Ներսէս Աշտարեցի մը հանը. — 1825ին, սեպտեմբեր ամսոյն մէջ Ռուսիոյ կառավարութեան դէմ եղած դաւաճանութեանց մասնակիցներէն մին, Գ. Անտրէ Ռոզէն մեռաւ վերջերս 85 տարեկան հասակին մէջ ի Ռուսիա։

Սիբիրներն Գ. Անտրէ Ռոզէն իրը սպայ ռուսական բանակին մէջ հաւատարմութեամբ ծառայեց և իւր ունեցած մասնաւոր ձիրքերն հետզհետէ բարձրացուցին զիւր պաշտօնք այնպէս որ բանակի մը հրամանատար կարգուած էր, երբ զինուորական ապստամբութիւն մը ծագեցաւ ընդդէմ Նիքոլայ Ա. կայսեր։

Նիքոլայ Ա. իմանալով որ Անտրէ Ռոզէն իւր դէմ եղած դաւաճանութեանց մասնակից է, կանչել տուաւ զայն իւր առջև և բարձրաձայն սկըսաւ գոչել առանց նորա վարուց վրայ կասկած մը իսկ յայտնելու։ «Է՛. . . Ռոզէն, ինձմէ ներում խնդրելու համար եկար, այնպէս չէ՞»։

— Տէ՛ր արքայ, պատասխանեց Ռոզէն, ես միայն արդարութիւն կը խնդրեմ»։

Ցանկամ Ռոզէն աքսորուեցաւ Սիբերիոյ խորերը ուր ստուգիւ թէ ինքը և թէ իւրեան հետ թիավարութեան դատապարտուող անձինք այլ աքսորելոց վրայ սոյն մասամբ անհամեմատ կերպով առաւելութիւններ ունեցան։

Գ. Անտրէ Ռոզէն 31 տարի Սիբերիոյ խորերը տառապելէն յետոյ, Ալեքսանդր Բ. կարսեր ներման արժանանալով, վերադարձաւ ի Ռուսիա ուր վարժարաններ հիմնեց, քաղաքական ու գիտական հանդիսից ամենայն աշխատակից եղաւ, գիտական ու գրական հեղինակութիւններ ի լոյս ածեցաւ, ի մէջ այլոց «Աէտրէլ մը յէշէպոլոբոնէը» անուն նշանաւոր գործը որ վիպական ձեւի ներքեւ իւր կենաց մէջ պատահած դիպաց մէկ գեղեցիկ ամփոփումն է։ Սոյն գործը թարգմանուած է նաև Ֆրանսերէն, անգլիարէն ու գերմաներէն լեզուաց։

ժամանակ, դժեղակ կրնայի մը տակ, խեղճ ծերունի մը Բարնիոյ ամայի ուղիներէն միոյն եզրը պառկած, սառնաշունչ հովին առջեւ, հագիւ իւր մերկութիւնը ծածկող ցնցոտի մը վրան ունենալով։

մացեր էր, ու իմ ասչած սրտոյս ձիւնը հալելով զիս կամաց կամաց մինչեւ գերեզմն իջուցեր էր։ Իսկ մութին մէջ ծառաբան կարծած՝ զանգակատան զանգակին հոգմացոյցն էր։ Առանց այլ եւս տարակուսելու՝ առի սարճանակ

նոյն մէջ կը մնաներ քանի որ կ'ուտեր։ Ա.յսպիսի դեղեցիկ առիթ մը չէի կըրնար փախցնել։ իսկոյն խարազանս առի և ամենայն զօրութեամբ զայն հարուածել սկսայ։ Ա.յս անակնկալ ծեծը զարհուրեցուցիչ ազդանշան, և առաւել ա.

դան կղկտուր լաւիներէն և յունարէն մը, և քան ֆրանսացի դեղեցկամտոց անուշահոտութիւնները, ծեւքեր ու. ստուգաբանները։

Որովհետեւ բառական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մտայ, երկու

ճաս նշանարած էի [illegible] թիւն ընելու։ Դրաբու թեան մէջ լինել, կամ դ[illegible] կենայ դինել, եթէ ունենայ, կրսեկ՝ ապագ փատաներով [illegible] Ջոյ նշանարեցի [illegible] ժամանակի միտեղ [illegible] Գաղուհէյն։

[illegible] պիտի [illegible] ամենայն [illegible] ինքը [illegible] դիպուածաց, որք անմոռանալի չատ առելի [illegible] հրաշալի են։ [illegible] Հայ [illegible] թեան, [illegible] (Շարունակելի)։ [illegible] դութիւնք)։

Յուլիս 11 Դիր[illegible] [illegible] դաշնակ (Բ. Յաստ.). — Հայկերին

Նոր վառօդ մը։ — Գերմանիայէն Ֆրանսայի օրագրաց մանց ուղղեալ նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնն կուտայ տեսակ մը նոր վառօդի վերաբերեալ որ Գերմանիոյ զինուորական ակադեմիայեն ուշադրութեան առարկայ եղած է։

Վերոյիշեալ վառօդը չոչոչէ կամ ճոճոչէ դոյն ունի։ Ցարդ հնարուած վառօդներուն վերայ սա առաւելութիւնը ունի որ օդոյ հաւասար ճնշման ներքեւ ամբողջուն արագութիւնը կը կրկնապատկէ։ Զանգուածոյ ճնշումն կարող է միայն զայն պայթեցնել, ապա թէ ոչ փամանակ պայթելու՝ հանգիստօրէն կայրի։ Իր բաղադրութիւնն է ծծումբ, ածխաջուր բորակ արք տարբեր համեմատութեամբ առնուած են։ Ցառաջ բերած ծուխը բաւական խիտ է և շուտով կը ցնդի օդոյ։

Առ այժմ սոյն վառօդն այլ ի այլ պատերազմական փորձերու առարկայ եղած է Գերմանիոյ զինուորական վարժարանաց մէջ։ Մ. Մ.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ վերջին պարահանդէսի տարիքն հետեւեալ նուէրներու գրուած են Հայոց Միացեալ ընկերութեանց։

Մանչէսթրի ազգայնոց Ս. առաջնորդ Գեր. Տ. Սարգիս փարգ ապեան Պարսնեանի ձեռամբ հանգանակեալ հետեւեալ պատուարժան ազգայիններէ։

Մեծ. Տեարք։ Գ. Էլպեան անդ. խ՝ յան ոսկի 2, Եղբարք Եղիազարեան 2, Յ. Յակոբեան 2, Ս. Սարգսեան 2, Մ. Թօզամեան 1·16, Յ Հարենց 1, Պ. Գրիգորեան 1, Տ. Տատուրեան 1, Ն. Հարենց 0·18։ Յ. Յովսէփեան 0·18։ Բարյամ՝ ենան 0·18, Գումար 15·10 օսմ. ոսկի = 16·93 ½։

Բարիցի ազգայիններէն Մեծ. Ռափիլ էֆենտի Մարիսեանէ օսմ. 1։

Ի դիմաց Հայոց Միացեալ Ընկ.
Տնօրէն Ժողովոյ

Վ. Ատենապետ — Վ. Ատենադպիր
Յակոբ Թաշչեան — Համբարձում Դաղալեան

ՕԳՏԱԿ Ի ԽՈՒՏ ՄԸ

Այրուել ջրեղ.

Մարմնոյ այրածի համար ամենապարզ և լաւ դարմանն է։ Ան իրարու հաւասար չափով, մանրաջուր, ֆոլենիական ջուր և ձէթ, առանք լաւ մը խառնել ամուր մը մէջ, ապա գրչի ծայրով այրածին վրայ տարածել և ապասով եղիր որ ցաւդ պիտի ամրի։

ԲԻՒՆԿ ՏԻԳՐԱՆ ՓԼՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ Պ. ՏՈՒԱՍՏՄԱՆ

(Պոլսէն մարդոց և Լեյլեարոյ հարար մը)

Կը վաճառուի Պոխ, Գավաֆեան գրատունը, Կալֆա Արքակէֆէնանի թրղթավաճառանոցը և Բերա Լորէնձ և Բայլի գրատունը։ Գին 55 դահեկան։

ՃԱՇԱԿ
ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Ծաղիկաքաղ յաչխարհիկ լեզուէ

Բ. Ծղոէրոբէրէ, Լոֆոնեալ և Խոսք ճոխաբեալ

Հանդերձ պատմական, կենսագրական, դիցաբանական և այլ ծանօթութեամբք,

Աշխատասիրեաց Ա. ՊԻՊՆՈՅԵԱՆ

ՄԱՍՆ Ա.

Սոյն ընդարձակ հատորածոյն, որ արդի Հայ Մատենագրութեան ամենէն նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղուած է, ունի ընդարձակ յառաջաբան մը և կը պարունակէ բազմաթիւ ազգային հեղինակաց կենսագրութիւնք, գրական, պատմական, դիցաբանական և այլ պիտանի ծանօթութիւնք։

Սոյն աշխարհաբար հատորածոյն որ երկար ժամանակեայ աշխատութեանց արդիւնք է, խիստ օգտակար կերպով պիտի կարենայ գործածուիլ բոլոր հայ վարժարանաց մէջ ամէն կարգերու։

Նիւթոց ընտրութիւնն, առատութիւն ու զանազանութիւնն և ատիճանաբար դասաւորութիւն սոյն դասագրքին ամենէն մեծ առաւելութիւնքն են, որք մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան հայ ուսանողին և երիտասարդին և ամէն հայ անհատի որ կը փափաքի գաղափար մ՝առնալ իր ազգային արդի գրականութեան վրայ։

Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, պիտի հրատարակուի երկու մասերու բաժանեալ։

Ա. մասն հրատարակեցաւ, որ կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով։ Բերա Փափատիսի գրատուներ, Նոլիս, Պահճէ գարու, սուճի Պոդոս ազգայի խանութք և Գ. Թարգսեանի թղթավաճառատունը։

Կեդրոնատեղին է Ամերեան խան, թիւ 14։ Եւրոպական Գրատունը, հեղինակին քով։

Գինն է 5 ղրուշ արծաթ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

«Մայրաս» բազմահատ չակ երկաբերութիւնը որ մինչեւ ցարդ 20 դահեկանի գնով ծախուեցաւ, ընդերցասէր հատարակութեան աւելի դիւրամատչելի լինելու համար, այսուհետեւ 13 դահեկանի վաճառուելու։

Այս դեղեցիկ առիթէն օգուտ քաղել ցանկացողք պէտք է դիմեն ի Դալամիա։

Առ Մ. Տէօրմէճեան էֆէնտի, «Արեւելք»ի խմբագրատունը և գարձեալ Յ. Արշակ և Ե. Վրոյր էֆէնտիներու թղթավաճառանոցը։ Իսկ ի Պոլիս Յ. Զէնեմրճեան և Յ. Գավաֆեան էֆէնտիներու գրատունը և կամ Զ. Կ. Թարգսեան էֆէնտիի թղթավաճառանոցը, Մաքսին կարգը։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ԴԵՂ ԱՐԱՆ Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒԶԻՒՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղարանատուն մեր եւ դեղագործութեան գրաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ՝ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիների ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 թիւ մեր կրանոցին կամ նոյնէս Ն. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւզիւրեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մեր կրանոցն (տեղոցիմ)ս մ՝ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլոյ քիմիական բաղադրութիւններու զանազան դեղերը, մեծ խնամով տիրուած, եւ ամենէն ընտիր ասարիները կը գտնուին։ Առանցք գտա ամենն ատեն դործածուած զանազան տեսակ դիրիր, ապիրէ ձիան իւղ, Նորմէկիոյ շաքար, քսենաք եւ ուրիշ ըմպելիք միւս կը գտնուին։ Եկած դեղագիրքը խնայողի թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Առանցք զատ դեղարանին վերնայարը թանչոց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը հանմար բժշկի հետ խորհրդ ունիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը դալով, ամէն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ
ՁԱՓԱՒԱՐ ԳԻՆ

ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՍՏՈՒՆ
ՆՈՒՐԵՂԻՆԱՑ

Պոլսէ — Բազար Թուփճի խոյոց թիւ 59

Ցիշեր դիմ սա դիմ ազգէրուն

Մեր ազգն էֆ. Տէօրմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նոպարեղինաց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խաղէմ սոմրական, լաւ և ընտրագոյն (մարմնիքա)։ շաքար՝ Մարսիլիոյ և Թրէստէի։ այլ և այլ տեսակ լարամանշիմներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆուրնիէ։ Սիւրիի թարմ և ընտիր իւղ։ Նարսիլի մաքրան։ Ձէյնէլայի և Նարոնի ջրերէն։ բրինձ՝ Մահաուսէ և Բիրզոն։ լուրթա և սխեման եփուն և խիստ հով մեզ։ անուշեղինի և խարիզնի յատուկ լուսագոյն ալիւր։ օսլայ (նիշասթա) և արրոսթ։ Քանոյ և Ա.յվազքի ընտիր ամառ։ Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա։ Ամերիկայի քարիւղ (կաղ)։ Լոնտոնի ընտիր լեզակ (չիվիտ)։ քսենաք և այլ ոգեւոր ըմպելիք։ սոսա։ թարմ ընտիր աքօղ և սարպին։ Ա.յվազքի ընտիր ձէթ։ թարմանա և պուլիրոյ։ մեղ խոսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամէն տեսակներովն լուսագոյն սոյն պիտանի բաներու, որք ուսուցարան սոյն ձիւրին կը վերաբերին գլխաւորապէս։

Ամէն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուշադրեամբ և կատարագրաբար։

Գիտցը լեսոս շարաւոր են։ ԱՊԱՅԻՒ։

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՇԻՐԲԻԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅՑԱԿԸ

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղանակաւ կամարջ էջնաք շրջենաւոց երթ-եկումներուն ժամերը

1884 ՄԱՅԻՍ ԱՄՍՈՑ

Ժ.	Ր.
11 30 Նենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Եենիքէյ (Եենիքէյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	17
12 5 Եենիքէյ Ամենիա Մրիլեան Պեյաճը-էյ Ի. Հիսար Պեկէք (Ալրնաւլուտ-էյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	25
12 45 Ի. և Ա. Դալաղ Եենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Եենիքէյ (Եենիքէյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	32
1 35 Եենիքէյ Ամենիա Մրիլեան Պեյաճը-էյ Ի. Հիսար Պեկէք (Ալրնաւլուտ-էյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	34
2 15 Եենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Եենիքէյ Ամենիա Մրիլեան Պեյաճը-էյ Ի. Հիսար Պեկէք (Ալրնաւլուտ-էյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	21
4 15 Եենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Եենիքէյ Ամենիա Մրիլեան Պեյաճը-էյ Ի. Հիսար Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	33
6 15 Եենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Պեյգող Բաղչապահճէ Եենիքէյ Մրիկեան Գանդաճա Ի. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Ալրնաւլուտ-էյ Զենիքէյ Պեյլերպէյ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Պեշիքթաշ Իւսքիւտար	4
8 15 Ա. և Ի. Դալաղ Եենիմհայլէ Մեղարգուրնու Պեյոլիպտերէ Թարապիա Պեյգող Եենիքէյ Մրիլեան Պեյաճը-էյ Ի. Հիսար Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ (ուրբաթ օրերը Մեհեմիա պիտի հանդիպի)	20
10 — Մեղարգուրնուէն Պեյոլիպտերէ Թարապիա Եենիքէյ Մրիլեան Ի. Հիսար Ալրնաւլուտ-էյ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ (ուրբաթ օրերը Պեյգող)	34

Սրնավորդիներուն կամարջ էջնաք շրջենաւոց ժամերը

10 45 Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	33
11 30 Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	21
12 10 Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	4
12 40 Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գապաթաշ	33
1 30 Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	23
2 10 Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գապաթաշ	17
3 — Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	32
3 30 Պեկէք Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ	23
4 15 Ալրնաւլուտ-էյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գապաթաշ	17
10 50 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	25
11 10 Պեկէքէն ուղղակի կամուրջ	4

Ալէյան եղբարէն կամարջ էջնաք շրջենաւոց ժամերը

11 — Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյի Գուզլունճուք Գապաթաշ	34
11 30 Պեյգող Բաղչապահճէ Ի. Բաղչամհայլէ Գանդաճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	23
12 5 Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյի Գուզլունճուք	22
1 15 Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյի Գուզլունճուք	2
1 30 Պեշիկտաշի Թարապիա Պեյգող Բաղչապահճէ Գանդաճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյ Գուզլունճուք Իւսքիւտար)	20
2 30 Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյ Գուզլունճուք Իւսքիւտար (բացի ուրբաթէն)	22
3 30 Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյ Գուզլունճուք Պեշիքթաշ	2
4 15 Պեյգող Բաղչապահճէ Ի. Բաղչամհայլէ Գանդաճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյ Գուզլունճուք	25
8 45 Պեշիկտաշի Թարապիա Պեյգող Բաղչապահճէ Գանդաճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէյ Զենիքէյ Պեյլերպէյի Գուզլունճուք Իւսքիւտար (ուրբաթ օրերը Ի. Բաղչամհայլէ)	22
10 30 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամարջէն Եւրոպական եղանակ էրնիէ-եկոզ շրջենաւոց ժամերը

12 45 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Ալրնաւլուտ-էյ Ի. Հիսար Մրիլեան Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ	21
1 30 Գալաթասարայ Իւսքիւտար Պեշիքթաշ Գուզլունճուք Օրթաքէյ Պեյլերպէյ Զենիքէյ Ալրնաւլուտ-էյ Գանտիլլի Ա. և Ի. Հիսար Գանդաճա Մրիլեան Եենիքէյ Բաղչապահճէ Պեյգող Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ	4
2 30 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուզլունճուք Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք Ի. Հիսար Մրիլեան Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ	33
5 — Գալաթասարայ Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուզլունճուք Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք Ի. Հիսար Պեյաճը-էյ Էմիրլեան Ամենիա Եենիքէյ Պեյգող Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ և Գալաթասարայ	20
6 45 Իւսքիւտար Պեշիքթաշ Գուզլունճուք Օրթաքէյ Պեյլերպէյ Զենիքէյ Ալրնաւլուտ-էյ Գանտիլլի Ի. Հիսար Գանդաճա Մրիլեան Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի	22
8 15 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք Ի. Հիսար Մրիլեան Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու	34
10 30 Ի. Հիսար Պեյաճը-էյ Մրիլեան Ամենիա Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ	32
11 10 Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի Մեղարգուրնու Եենիմհայլէ	20
11 30 Պեկէք Ի. Հիսար Պեյաճը-էյ Մրիլեան Ամենիա Եենիքէյ	25

Կամարջէն Ալրնաւլուտ-էյ Գուզլունճուք էրնիէ-եկոզ շրջենաւոց ժամերը

12 — Ուղղակի Պեկէք	33
1 — Ուղղակի Ալրնաւլուտ-էյ	23
1 30 Ուղղակի Պեկէք	17
2 30 Ուղղակի Ալրնաւլուտ-էյ	32
3 — Ուղղակի Պեկէք	23
3 45 Ուղղակի Ալրնաւլուտ-էյ	17
9 50 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք Ի. Հիսար (Վասքոր Եենիքէյ շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	25
10 30 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք	4
11 5 Գալաթասարայ Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք (Եենիքէյի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	22
11 45 Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք	34
12 — Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ	4

Կամարջէն Ալէյան եղբէր էրնիէ-եկոզ շրջենաւոց ժամերը

12 — Իւսքիւտար Գուզլունճուք Պեյլերպէյ Զենիքէյ Վանիքէյ Ա. Հիսար Գանդաճա Գեյգող Եենիքէյ	34
12 45 Ուղղակի Գանտիլլի	2
2 — Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրերէ)	22
2 45 Իւսքիւտար Գուզլունճուք Պեյլերպէյ Զենիքէյ Վանիքէյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանդաճա Բաղչապահճէ Պեյգող (ուրբաթի օրերը Ի. Բաղչամհայլէ)	25
3 — Ուղղակի Գանտիլլի	
9 30 Գալաթասարայ Պեշիքթաշ Գուզլունճուք Պեյլերպէյ Զենիքէյ Վանիքէյ Գանտիլլի (Գանդաճայի գաղտի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	23
10 15 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանդաճա Բաղչամհայլէ Բաղչապահճէի Պեյգող Թարապիա Մեղարգուրնու Գալաթասարայ	17
10 40 Պեշիքթաշ Գուզլունճուք Պեյլերպէյ Զենիքէյ Վանիքէյ Գանտիլլի (Գանտիլլի Ֆանարի մասամբ Պեյգողի շրջանաւին հետ պիտի հարորդակցի)	33
11 10 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանդաճա Ի. Բաղչամհայլէ Բաղչապահճէի Պեյգող	23
11 40 Գալաթասարայ Գուզլունճուք Պեյլերպէյ Զենիքէյ Վանիքէյ	21

Ամէն ուրբաթ շրջանաւ մը կամուրջէն ժամը 3 ձմեռնամուտ Պեշիքթաշ Օրթաքէյ Գուրուչէշմէ Ալրնաւլուտ-էյ Պեկէք Ի. Հիսար Մրիլեան Եենիքէյ Թարապիա Պեշիկտաշի և Մեղարգուրնու պիտի հանդիպի և անտի ժամը 3 30ն մեկնելով և յետոյ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի ելնէ ի կամուրջ։

ԻՄՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՄՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՄՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիք	11 25	7 —
11 45	7 —	12 — Գէշիք	8 15
12 30	8 10 Պէշիք	12 45	9 — Պէշիք
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիք
2 —	10 — Պէշիք	2 20	10 25 Գէշիք
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիք	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիք	11 45 Գէշիք*	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիք	12 5 Գէշիք*

(* Այս շրջանաւները չբերից տեսնուն չպիտի երթեւեկին)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՄՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՄՍԿԻՒՏԱՐ	
11 45	— —	11 10	— —
12 —	7 —	11 55	7 —
12 45	8 10 Պէշիք	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիք
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիք
3 45	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիք	11 5
5 10 Պէշիք	11 25 Պէշիք	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիք	— —	6 15 Պէշիք	— —

ՀԱՐԼՄ ԻՄԿԼԷՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 30 Հարէմէն Սալաճագ
11 — Հարէմէն Սալաճագ
4 45 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 15 կամուրջէն Հարէմ ամենի Սալաճագ
10 45 կամուրջէն Հարէմ ամենի Սալաճագ

ԻՄՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐԲԷՃԻ ԻՄՍԿԼԷ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 իսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրբէճի
4 — իսկիւտարէն Սիրբէճի
10 — իսկիւտարէն Սիրբէճի
11 15 իսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրբէճիէն իսկիւտար
4 45 Սիրբէճիէն Գապաթաշ իսկիւտար
10 45 Սիրբէճիէն իսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն իսկիւտար

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԷՔՔՈՒՐ ՄԱԼԼՈՑ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒԻԿ
ՎԷՊ ՊՏԳՐԱՒԻ ԵՒ ՀՐԱՀԱՆԳԻՔ
ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՀԵՏԱՐԱՆ, ՀԱՆՍԱՁԻ
Թարգմանութիւն Կ. Ս. ԻՒԻԻՃԵԱՆԻ
ՀԱՏՈՐ Ա.

Կը գտնուի Մաքսի գրասենեակին և ամէն հայ գրավաճառաց քով։ Եւ և Պահճէ գարու Լիսաճառ Պոդոսի Յակոբ աղանէրան խանութները։ գին 7 ½ դրուշ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաև

Ակնբեռնի Քոզոլեան Յեղեսոս	դրչ.
Ռեան	6
Կարդը Մ-ուրդոյ Երդոմբ, 2 Հատ.	12
Ամենանոնի Փարիզի	6
Մարդիզոնի	7 ½
Յերէրի ի Լոնդոն	7 ½

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՓԵՐ ԿԱՆԴԻԹԻՆ
Ֆրանսերէն Լեզուի
ԱՆՆ ՈՒՆՈՎ
Երկաթիրաց Թիվնա Թերբեան
Ա. ԵՒ Բ. ՄԱՍԵՐ

Երկրորդ տպագրութիւն, ընդարձակ յաւելուածովք բայից վրայ։

Ա. Հատորը 6 ½ դր. և Բ. հատորը 5 ½ դր.

ՏՈՐԵՐԸ
ԲԱՂԱՐԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ
Թարգմանեալ Ֆրանսերէնի ի Հայ
Ն. Փառանկեան

Ներկայ թարգմանութիւնը Պեռլինի քաղաքմանտ և տնտեսագէտ Պ. Օ.ռ.ս.ի.պ.ի.ի.ի աշխատասիրութիւնը լինելով, բազմապատիկ տպագրութեամբ հրատարակուած է և Եւրոպայի մէջ բոլոր հանրաւոր ընդունելութեան արժանացած ըլլալով նախակրթական վարժարանաց մէջ առ հասարակ կը գործածուի իբրեւ դասագիրք։ Գրքոյկս վարժարան տղոց լաւ և յարմար դասագիրք մ՝ըլլալով դիւրագին արժէք մը որոշուեցաւ։

Ի գին 100 փարա։

Կը ծախուի Զագմագճրար, Գավաֆեան Հովսեփոյ գրատան մէջ։

ԾԱՂԻԿ
ԱՐԴԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երէ-էրէոց

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ի պէտս վարժարանաց

Այս դասագիրքը՝ աշխարհիկ լեզուի ընտրելագոյն հեղինակներու ամենէն գեղեցիկ հատուածները իրենց պարունակած բոլոր քերականական, գրագիտական, դիցաբանական, պատմական, աշխարհագրական և այլ գիտելիքներովք աշակերտաց ընծայելով մէկ հատիկ դիւրին միջոց է Հայ լեզուն և գրականութիւնը ուսումնարանի գրեթէ բոլոր կարգաց ուսուցանելու և ազատելու ազգային մանկտոյն միտքը տարիներով զբաղեցնող ողբալի դեւաձի անօգուտ և ոպաիչ դրութենէն։

Բոլոր կարող դասատուաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այս նոր գործին վրայ։

Գին 8 դրչ.

Կեդրոնատեղիս Արամեան և Գավաֆեան գրատունները։

ԻԼԱՆ
ԼԱՆԷԹԼԻ ԳՐՕՋ
ՄԻԻԹԼՐԱՒԻՄ Տ. ԱՂԱՄԱՆ

(Թերեւնոնը Լեֆեր Ռիեֆէրոնդան Էրոմ)

Էմիլ Բիշպարկան իշպու տիլպեր թէէ լ'ֆիլբլարէ, ի պարլուան հիքեայէ պարատէ մանհարբէր զաղէթատա բէյ աէր բէյ տերեմնանէն սանրա, այրճա վէ իբի հիլտէ միանգասէմ թապ օլունուպ եէնը իտարէմիզ թէէրը օլունտուզունան, բիրմաբը մէգբիր ճիւմէ բիրմաբճը տիւքանլարընտա վէ պաղը դաղէթա սարմրճբլարընտա վէ պայլրճա բիրմաբը մէգբիրին իտարէանինի տեր էօհան իթմիշ պուլունան Պահճէ գարատանտա Աղամալեան Յակոբ ազանրն սուճի տիւքանրնտա պէհէր ճիլտի 10 ար զուրուշա ֆիլուրիթի օլունուր։

ԱՐՈՒՀԱՄ ՄՈՒՏՂԻՈՍԵԱՆ
ՄԻԻՄԲՐԷՈՒԼԻ ԻՄԼԱ
Ի ՊԷՏՈ Լոշտրանց

Օսմանեան լեզուին ուղղագրութիւնը դիւրին եղանակաւ մը սորվելու համար պատրաստուած է սոյն գաղտագիրքը։ Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 3 դահեկան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական էնցիկլոպեդիա «Փարիզեան տպագրութիւնն» ժամանակէ մ՝ի վեր սպառած լինելով այս անգամ նորա զգալի պակասն լեցնելու առաջադրութեամբ հրատարակուած է «Հայկական գեղագրութիւն» յորում կամ փափուն գործածական և զարգարուն ամենատակ գրեր նաեւ ֆրանսերէն զանազան տեսակ գրեր՝ իբրեւ կարեւոր յաւելուած։

Հակառակ թղթին ազնուութեան և վիմագրութեան մասին տարուած մեծ խնամոց՝ խիստ աժան գնով կը վաճառուի 5 գրշ.։

Կը գտնուի մասնաւորապէս Ա. բրամեան և Գավաֆեան գրատուներն։

Ե. ՏԻՄՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄՍՍ ՍԻՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ
Մաս։

Բովանդակութիւն. — Ներսէս Սրբազան. — Անդրիկհեղեան իմաստասէր մը և Նոր իմաստասիրութիւն։ — Մաթրնէ։ — Տարտան, Առ վաղամեռիին Ապրօ Տիգրան, Առ Նատինա։ — «Արեւելք» օրագիր։

Տարեկան բաժանորդագինն է՝
Մայրաքաղաքիս համար զկ. 20
Օտար երկրաց և գաւառաց համար։ 26

Բաժանորդագրութեան տեղին է Արամեան գրատուն Յակոբեան խան, և Հավուզլու խան։

ԳԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՅՈՒՊ
ՆՈՐԱՎԷՊ
Գրեց Օր Մանչ

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Մամուրեան։ Բ գտնուի Պոլսոյ Հայ գրավաճառաց քով։

Ա.բրանամ. — Ս. ՏԻՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՋԱՐԵՒ
Գալաթիոյ Պիւրեմիկ փողոց թիւ